

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zdravotně sociální fakulta

**Romská problematika na Šluknovsku ve světle
archivních a publicistických zdrojů**

Historie a současnost

Bakalářská práce

Autor práce:

Jiřina Sládečková

Vedoucí práce: Doc. Helena Zášková, PhD.

Datum odevzdání práce: 12. 8. 2013

Abstrakt

Cílem této bakalářské práce bylo nahlédnout na romskou problematiku v oblasti Šluknovska, a to nejenom z hlediska archivních záznamů, ale také soudobých publicistických zdrojů. Zájem byl z velké části zaměřen na dějinné události, které vedly k současnému pohledu majority na romskou minoritu. Tento, do jisté míry teoretický rámec byl následně aplikován na část praktickou. Při ní bylo využito kvalitativní výzkumné metody. Respondenty byly osoby, které na Šluknovsku žijí, a jichž se romská problematika bezprostředně dotýká. Záměrem bylo zjistit, jak se v krátkém časovém horizontu změnilo vnímání pozice nepřizpůsobivých osob, a to nejenom v rámci vlastních zkušeností respondentů, ale také pod vlivem médií.

Abstract

The aim of this work was to look at gipsies in Sluknov region, not only in terms of archival records, but also contemporary journalistic sources. Our interest was largely focused on the historical events that led to the current view of the majority of the gipsies minority. This, to some extent, a theoretical framework was then applied to the practical part of this work. There was used qualitative research method. Respondents were persons who live in Sluknov region, and to whom the gipsies issue directly affects. Our intention was to see how in a short period of time has changed the perception of maladjusted people, not only within their own experience of the respondents, but also under the influence of the media.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....

Jiřina Sládečková

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala všem zúčastněným za jejich odborné rady a čas, který věnovali této bakalářské práci.

OBSAH

Úvod.....	7
1. Historie romské cesty.....	8
1.1 Romové před rokem 1945 ve světě.....	8
1.2 Romské etnikum na našem území do roku 1945	9
1.3 Historie Romů za druhé světové války	10
1.4 Historie po roce 1945	11
1.5 Asimilace Romů v letech 1948 až 1989.....	12
2 Asimilace Romů na Šluknovsku na základě pramenů ze Státního okresního archivu Děčín.....	16
3. Průběh nepokojů ve světle Děčínského deníku.....	27
4. Cíl práce a hypotézy	35
5. Metodika	36
5.1 Použité metody sběru dat	36
6. Výsledky	36
7. Diskuse.....	69
8. Závěr	73
9. Seznam použitých zdrojů	75
10. Klíčová slova.....	81
11. Přílohy.....	82

Úvod

Téma práce „*Romská problematika na Šluknovsku ve světle archivních a publicistických zdrojů*“ bylo zvoleno z několika důvodů. Šluknovsko je jedním z výběžků České republiky a stýkání slovanských obyvatel (ať už českých starousedlíků či poválečných osídlenců) a Romů je zde značně odlišné než ve zbylé části republiky. Jedná se o kraj, jehož současné problémy mají kořeny v naší nedávné minulosti. Šluknovsko vedle toho nabízí možnost srovnání s dalšími periferními oblastmi ČR.

Naše společnost se v posledních letech stává více multikulturní. Romové patří do nejvíce rozšířené české menšiny, která má bezesporu v naší zemi své místo a dlouholetou tradici. První, teoretická část této bakalářské práce je věnována seznámení se specifiky této komunity a také objasňuje příčiny problému majoritní společnosti s romskou menšinou (nastíněno je zde několik příkladů migrací z rodných míst až na naše území, přičemž jsou cíleně sledovány dobové dekrety a nařízení týkající se romské menšiny). Náš zájem je dále zaměřen na některé dějinné zlomy a události, které vedly k současnému pohledu majority na romskou menšinu. Zkoumaná data pocházejí z archivních souborů uložených ve Státním okresním archivu Děčín, do jehož působnosti Šluknovsko spadá. Základ této části práce je zaměřen na nepokoje a rasově mířená napadení mezi obyvateli Šluknovského výběžku v roce 2011 a jejich prezentování v médiích, konkrétně v Děčínském deníku s přihlédnutím k dalším médiím.

Výzkumnou částí této bakalářské práce je kvalitativní výzkum, zaměřený na zjištění společných znaků v názorech lidí žijících na Šluknovsku, jichž se romská problematika dotýká. Výzkum je založen na kvalitativní metodě. Z této ucelené a propracované metody se pokračovalo podle pravidel otevřeného kódování, jejichž prostřednictvím lze pochopit a interpretovat vztahy daného problému a vytvořit tak výzkumný závěr a odpovědi na hypotetické otázky.

1. HISTORIE ROMSKÉ CESTY

1.1 Romové před rokem 1945 ve světě

Abychom lépe porozuměli Romům, je nutné poznat jejich historii, která sahá do dávné minulosti. Původ Romů byl více než dvě století předmětem četných diskuzí. Teprve po antropologickém, etnografickém, historickém a zejména lingvistickém studiu byla přijata teorie o jejich indickém původu

V současné době žije na evropském kontinentu odhadem 8 – 10 miliónů Romů. Romové se od typických Evropanů liší především barvou pleti, kulturou i jazykem. Jedná se o etnickou skupinu, která má v různých zemích různá jména jako např. Cikáni, Zingari, Gitanos či Gypsies. V současné době se v České republice nejvíce používá označení Romové.

Velice dlouhou dobu přetrvával názor, že Romové jsou původem národností egyptskou. K této domněnce vedl hlavně fakt, že Romové sami sebe, při putování z Asie, nazývali Knížaty z Malého Egypta. Dnes je jisté, že romské kořeny je třeba hledat v Indii, kde patřili k původnímu obyvatelstvu. V Indii neexistuje homogenní společnost, obyvatelé žijí v rodových skupinách, v tzv. kastách a podkastách. Vzhled Romů se tělesně lišil od většiny obyvatel Indie, což vedlo k tomu, že v kastovním systému soudobé společnosti skončili na posledním místě. Romové byli chudá skupina indických obyvatel, která žila kočovným způsobem života, díky němuž mohla lépe uplatnit své řemeslné dovednosti, a to zejména kovářské. Romové také velice dobře dokázali bavit publikum hudbou či tancem.

V průběhu 9. a 10. století opouštěli předkové dnešních Romů Indii a v jednotlivých skupinách putovali přes Persii, Arménii a Malou Asii na evropský kontinent. Přesná data jejich odchodů a ani důvody nejsou zcela prozkoumána.

Podnětem migračních pohybů romských kastovních skupin mohlo být i hledání lepšího živobytí a základní existence. Nejsou známy historické zprávy ani o tom, jakými zeměmi tehdejší Romové procházeli a jak dlouho se v nich zdrželi. S jistotou se

dá pouze říci, že téměř všechny dialekty mají v sobě mimo jiné slova perského a řeckého původu. (Mann, 2001)

1.2 Romské etnikum na našem území do roku 1945

Po několika staletích putování se Romové dostali i do Čech. První doložená zmínka pochází ze 14. století. „*V popravčí knize pánů z Rožmberka byl objeven záznam z doby krátce před rokem 1400, podle kterého jeden delikvent označil jako spoluviníka „cikána černého“.* (Říčan, 1998.)

Prameny z období raného středověku velice často popisují z dnešního pohledu diskriminační a rasistická stanoviska vládnoucí šlechty a usedlého lidu vůči kočujícím kmenům. Tato stanoviska byla zaměřena proti jejich způsobu života – především způsobu bydlení (kočování) a obživě. Postupem času se z Romů na našem území stávali štvanci a pronásledovaní.

Dochované historické prameny z celé Evropy dokazují, že Romové byli často stavěni do pozice nepřátel křesťanské víry nebo za původce moru. V roce 1427 rozhodnul pařížský arcibiskup o exkomunikaci Romů z církve. Bylo to hlavně z důvodu porušování křesťanské morálky, především za nedodržování půstu, věštění, hádání z ruky a drobné krádeže. V roce 1545 vydal císař Ferdinand I. mandát, který nařizoval, aby Romové nebyli v Českém království tolerováni. Podle tohoto mandátu se skupiny kočujících měly odzbrojit, posléze hnát od vesnice k vesnici, aby následně opustily území Českého království. (Mann, 2001)

V průběhu 16. a 17. století se kvůli pronásledování na území Uher vracely početné skupiny Romů ze západní Evropy. Jednotlivá města se právě proti těmto skupinám Romů bránila různými omezeními. Ke konci 17. století pak začalo kruté stíhání tohoto etnika. Leopold I. svým dekretem z roku 1697 nazval Romy „psanci, postavenými mimo zákon“ a též byli prohlášeni za „vogelfrei“, tj. za „takové lidi, jež se svobodně jako pták zastřelit smějí“. Jakékoliv pokusy uprchnout či se bránit musely být nelidsky potrestány. Pokud se podařilo Romy zadržet, byly „arestováni a se vši ostrostí trestáni“ -

muži oprátkou, ženy a odrostlejší chlapci uříznutím ucha, vymrskáním a po podepsání hrdelního reversu vypovězením. Při opakovaném dopadení bylo ženám a chlapcům uříznuto druhé ucho a na zádech bylo vyřezáno písmeno R (zkratka latinského slova *relegatus*, tj. vypovězený). Na hranicích České země byly rozmístěny tabulky s různými varováními proti „vluzování cikánů“ do země, tyto tabulky byly nadto doplněny o ukázky sankcí proti porušení zákona – např. Cikánem visícím na šibenici.

Je tedy zřejmé, že první vztahy mezi majoritní společností a romskou minoritou byly založeny na hluboké nedůvěře a vzájemném opovržení. Romská komunita se ještě více uzavřela a důvěřovala pouze vlastním jedincům. (Říčan, 1998)

O první integraci romského etnika se poprvé pokusili osvícení panovníci Marie Terezie a Josef II. Jejich nařízení poprvé v dějinách naší země Romy nevyháněla, ale snažila se o asimilaci s ostatním obyvatelstvem. Některé představy těchto panovníků však nebyly v praxi realizovatelné. Tato nařízení obsahovala řadu moderních myšlenek, jako například kladení důrazu na školní vzdělání. Jednou z těchto praktik bylo odebrání dětí z rodin, kdy se zařadily na převýchovu do rodin českých, aby tak přestaly používat romského jazyka (Mann, 2001).

1.3 Historie Romů za druhé světové války

Vrcholem veškerého pronásledování Romů byla vyhlazovací taktika Třetí říše. V průběhu druhé světové války skončila většina Romů společně se Židy v koncentračních táborech. Velká část českých a moravských Romů zahynula ve vyhlazovacích táborech, přesněji 90 % tohoto etnika nepřežilo období druhé světové války. Rozhodující krok v postupu proti Romům byl rozkaz Heinricha Himmlera z roku 1942 o deportaci romského obyvatelstva do cikánského tábora v Auschwitz–Birkenau. Tím bylo rozhodnuto úplně zničit Romy v Evropě. (Kenrick, 2000)

1.4 Historie po roce 1945

Ze zhruba 6000 Romů, kteří v období První republiky žili na území Čech a Moravy, byla naprostá většina zavražděna v nacistických koncentračních a vyhlazovacích táborech. Domů se nakonec vrátilo pouhých 583 českých a moravských Romů. Výraznější náprava postavení Romů v české společnosti, která by se v reakci na jejich válečné utrpení dala očekávat, se ovšem nestala. V rovině diskursu, zejména způsobu, jakým se o Romech psalo v dobovém tisku nebo v různých stížnostech a přípisech lokálních či okresních národních výborů, lze v mnohém vysledovat kontinuitu s předchozím válečným obdobím. Stále se objevoval rasistický přístup.

Poválečné migrace se netýkaly pouze nuceného vysídlení Němců a osídlení někdejších Sudet obyvateli českého vnitrozemí. S postupem doby se do pohraničí začaly z východního a jižního Slovenska přesouvat stovky, později tisíce Romů. Jen do roku 1947 jich do českých zemí, převážně do velkých měst a pohraničí, za obživou či lepším bydlením přišlo pravděpodobně patnáct až dvacet tisíc. Řada z nich během války v důsledku praxe slovenských úřadů a bezpečnostních složek přišla o část svých rodin, o domov i o veškeré prostředky. (Spurný, 2011)

Další vlna přistěhovalců v padesátých a v šedesátých letech byla důsledkem kontrolovaného dosídlení míst těžkého průmyslu a stavebnictví. Nábor probíhal v osadách na Slovensku. Náboráři toužili hlavně po mladých a zdravých Romech, potřebných k práci. Předpokládaným závěrem náborů bylo, že se tito Romové vrátí posléze zpět na Slovensko. (Spurný, 2011)

Romská menšina v ČR není statisticky podchycena. Při sčítání lidu před změnou režimu v roce 1989 nesměly být žádné údaje o počtu Romů shromážděny a zveřejňovány. Při sčítání lidu v roce 1991 se za Romy označilo pouze cca 33 tisíc občanů, při sčítání lidu v roce 2001 ještě méně, jen 12 tisíc občanů. Většina Romů se prohlásila za Čechy, Slováky nebo Maďary a nevyužila svého práva na svobodnou volbu národnosti. Skutečný počet Romů v ČR může být proto jen odhadován. Podle odhadů české vlády z roku 1991 jich bylo 150 až 220 tisíc. Výpočty podle údajů sociálních úřadů bývalých národních výborů udávaly, že v roce 1989 v Československu

žilo asi 400 tisíc Romů, z toho cca 148 tisíc na území ČR. Protože Romové vykazují nadprůměrnou natalitu, lze se domnívat, že jejich procentní podíl na obyvatelstvu ČR dále stoupá.

V souvislosti s Romy ovšem není problematikou pouze národnost, ale zejména sociální sféra. Romy postihla změna systému po listopadu 1989 velmi tíživě. Vzhledem k nízkému počtu kvalifikovaných jedinců neobstáli díky velké konkurenci na trhu práce. Následně pak spojené negativní jevy jako nezaměstnanost, extrémní chudoba, závislost na sociálních dávkách, alkoholismus, drogová závislost, špatný zdravotní stav a sociálně-patologické jevy se v devadesátých letech dále prohloubily. Romové jsou velkou částí majoritní populace odmítáni a zůstávají tak sociálně vyloučení.

Romská otázka má dle faktů hluboké historické kořeny. Postavení majoritní společnosti je podporováno názorem extrémistických skupin, které romské problematiky zneužívají k mobilizaci svých následovníků a voličů. Text Ústavy ČR chrání menšinová práva skutečně velmi intenzivně. Daleko méně uspokojivá je však etnická tolerance a její míra. Zejména vztah mezi majoritou a Romy se jeví jako velice problematický a skrývá v sobě konfliktní potenciál. (Vodička, 2003)

1.5 Asimilace Romů v letech 1948 až 1989

V období mezi lety 1948 - 1989 byly typické snahy o rozptýlení romské minority v majoritní společnosti. To, co se nepovedlo za celá staletí, se povedlo totalitnímu režimu ve velmi krátkém časovém úseku. Celý vývoj, započatý migrací slovenských Romů do průmyslových center a venkovských společností, byl podnícen příslibem výhod, mezi něž patřilo například snadné získání bytu, což pak mělo mít za následek pevné usazení. Romové v tomto prostředí bohužel ztráceli to nejcennější, co měli a získali mnoho špatného. Romové si vždy vážili své svobody a své rodiny, nucené přesuny je i o to málo připravili. (Lisá, 1999)

Celý proces státního řešení tzv. „cikánské otázky“ v poválečné době (vnucování kulturního modelu majoritní společnosti) se dá rozdělit do několika etap. V každém

období se měnila zodpovědná instituce či použité prostředky vedoucí k dosažení cílů.

Typické pro léta 1945 – 1949 byl postup řešení migrace dle zákona 117/1927 o potulných cikánech. Tento zákon se hojně využíval až do roku 1950, kdy bylo přijato vládní usnesení, zaměřené na zrovnoprávnění romského obyvatelstva z hlediska práva na zlepšení materiálních podmínek, což kočovnému národu přineslo značnou úlevu. Zásadní etapa začíná právě na podzim roku 1949, kdy se vztah moci k romskému obyvatelstvu od základů změnil. Elity KSČ vstoupily do tohoto období s velkými ambicemi, jejichž základním pilířem byla víra v možnost radikální proměny člověka ke svobodě a důstojnosti, a to za předpokladu, že se lidské jedince podaří osvobodit od pout minulosti a dosavadního vykořisťování člověka člověkem. Cikáni byli v očích nových vládců esencí degradace lidství, k níž z jejich pohledu došlo v důsledku kapitalistických výrobních vztahů. Boj proti jejich zaostalosti, ale i jejich tradiční identitě, která byla pokládána za přežitek minulosti, zároveň představoval boj za překonání dřívějšího společenského řádu. Vztah k občanům cikánského původu tak daleko přesáhl oblast menšinové politiky. Zákon č. 117/1927 byl definitivně zrušen v roce 1950. (Spurný, 2011)

Další etapou bylo období v letech 1950 – 1957, kdy zodpovědnou institucí za osudy Romů se stalo Ministerstvo kultury, osvěty a informací. Vytváření možného řešení asimilace Romů nadále podléhalo směrnicí vydané v roce 1952 Ministerstvem vnitra o „úpravě poměrů osob cikánského původu.“ Jednalo se o převýchovu cikánského obyvatelstva, pro něhož byl přijat program strategicky národnostního útlaku, plynoucího z neuznání národa. (Davidová, 1995)

Další výraznou změnu pro Romy znamenal rok 1958, kdy byl schválen zákon č. 74/1958 Sb., o trvalém usídlení kočovných a polokočovných osob. V tomto období začíná platit tzv. koncepce sociální asimilace Romů. Primární cíl této koncepce spočíval v trvalém propojení Romů s majoritní společností. Tento zákon vedl k tomu, že se na našem území násilně usadili olašští Romové, kteří se po konci války vrátili ke kočovnému způsobu života. Tím započala poslední etapa utvářené nejen zákonem z roku 1958, ale i směrnicí z roku 1960 o likvidaci romských osad na Slovensku, přednostně v oblastech cestovního ruchu. (Marádová, 2005)

Všechny tyto skutečnosti podléhaly kontrole Vládního výboru pro otázky cikánského obyvatelstva, zřízeného ke sledování komplexnosti řešení otázek romského obyvatelstva. Úkolem tohoto výboru bylo realizovat řízený rozptyl části romského obyvatelstva do českých krajů. Po násilném usídlení Romů se v první polovině šedesátých let (pod vlivem směrnice o likvidaci romských osad na Slovensku vydané ÚV KSČ v roce 1962) jim podařilo zajistit práci, lepší bydlení a jako pozitivní aspekt lze spatřit také vytvoření nejenom škol, ale rovněž tříd pro romské děti. Stejně tak se dala vnímat i otázka zdravotní péče, která začala též podléhat kontrole a organizaci minulého režimu. Období let 1965-1968 bylo ohrazeno vládním usnesením č. 502/1965 a vládním usnesením č. 384 z listopadu 1968. Tato usnesení zrušila předešlou vyhlášku o Vládním výboru pro řešení cikánské otázky a přenesla působnost na Ministerstvo práce a sociálních věcí ČSSR, které bylo od té doby pověřeno řešením této problematiky prostřednictvím národních výborů. (Davidová, 2001)

System národních výborů byl identický s administrativním členěním země (kraje, okresy, obce). Kompetence a funkce těch, kteří administrativu spravovali, se lišily dle velikosti státních obvodů. Ty představovaly uzavřený, kompaktní a pyramidně uspořádaný systém, jenž byl umožněn principem demokratického centralismu a principem dvojí podřízenosti. Jako celek byl členěn na tři stupně a diskrétně řízený ústředními rozhodovacími orgány strany i státu. (Vodička, 2007)

Svaz Cikánů – Romů vznikl v roce 1969, Romové přestali „být řešeni“, ale sami se aktivně začali podílet na jejich řešení, čímž se stali spoluodpovědnými za to, jak rychle a jakým způsobem došlo k jejich integraci do společnosti. Svaz Cikánů – Romů představoval dočasné vrácení svébytnosti, identity a romské kultury.

Tato doba se dá chápat jako další etapa novodobé historie Romů. Je završena rokem 1973, kdy byl Svaz Cikánů – Romů zrušen. Dá se polemizovat, proč došlo ke zrušení, nejspíše z politických důvodů, kdy se vládnoucí strana obávala, že by Romové získali status národnosti, o který od roku 1972 usilovali.

Usnesení vlády č. 231 z roku 1972 stanovilo „*zásady lépe odpovídající objektivní situaci u potřeb dalšího socialistického vývoje.*“ Postupně tak vznikla nová koncepce

„společenské integrace“ nahrazující koncepce „sociální asimilace“ a „řízeného rozptylu.“ „Sociální koncepce“ byla formulovaným programem, který se snažil o zapojení Romů do společnosti na základě jejich odlišností, včetně respektování romských pozitivních etnických specifik a za jejich aktivní účasti v řešení romské problematiky. (Davidová, 2005)

Národním výborům všech stupňů bylo v roce 1970 uloženo realizovat speciální sociální péči o romské obyvatelstvo. V roce 1976 se tato péče stala nepostradatelnou součástí zákona o sociálním zabezpečení. V obcích začaly pracovat „komise pro řešení cikánské otázky“ a z pracovníků národních výboru, kteří měli zkušenosti s romským obyvatelstvem, se stali sociální kurátoři pro terénní práci. Otázka romské problematiky se tak zpravidla řešila bez aktivní účasti Romů, bez dostatečných znalostí socio-kulturních odlišností.

V těchto letech se stát opět snažil o slepou asimilaci a integraci Romů do společnosti. Dostatek materiálních hodnot se neukázal jako správný předpoklad pro zlepšení vnímání většinové společnosti a vztah mezi minoritou a majoritou se nikterak nezměnil.

Přistěhovalci z druhé vlny se zpravidla na Slovensko nevraceli, založili v českých zemích rodiny, ztratili své tradice a zapomněli rodný jazyk. Ti, kteří se stěhovali pod velice silným nátlakem, se do jisté míry nebyli schopni vzpamatovat ze ztráty svého rodného domova. Většina z nich se o asimilaci pokoušela, ale nedokázali to natolik, aby je většinová společnost přijala za vlastní. Právě tyto Romové mají nejvíce problémů ve společnosti a ze strany majority je na ně nahlíženo nepřátelsky.

Podobně se postupovalo až do roku 1989, kdy otázka romského obyvatelstva přestala být řešena pouze státem, ale i Romy.

2. ASIMILACE ROMŮ NA ŠLUKNOVSKU NA ZÁKLADĚ PRAMENŮ ZE STÁTNÍHO OKRESNÍHO ARCHIVU DĚČÍN

Šluknovský výběžek od roku 1960 spadal pod někdejší okres Děčín. Všechny tamní archivní písemnosti z provenience například z úřadů a škol jsou uloženy ve Státním okresním archivu v Děčíně.

V podvědomí společnosti po mnoho let přetrvávala představa o pohraničí jako o rozporuplné, neklidné a méně bezpečné části republiky. Platilo to jak pro období osídlování, tak i roky po jeho skončení. Negativní roli v této souvislosti sehrála studená válka a strach osídlenců z ozbrojeného konfliktu. Kupříkladu právě zde, ve Šluknovském výběžku, silně rezonovaly obavy z revanše „západoněmeckého imperialismu“. Tuto představu dle potřeb přiživil tehdejší totalitní režim. V pohraničí, zvláště v místech s vysokou koncentrací nových obyvatel a tím i velkou mírou anonymity, se po válce dařilo kriminální činnosti daleko více než kdekoliv ve vnitrozemí. Navíc v době, kdy probíhal odsun Němců, se v pohraničí teprve utvářely orgány státní správy včetně jejich represivních složek, takže v řadě oblastí existovalo nějakou dobu bezvládí s právem silnějšího a drzejšího. Odsun Němců a nové osídlení byly akce takového rozsahu a dosahu, že nebyl čas je připravit a organizovat, proto se pracovalo s těmi lidmi, kteří byli k dispozici. Leckdy to byla přehlídka pestrých lidských postojů, jednání i selhání. Obyvatelům, kteří žili mimo pohraniční oblasti, pak tento kus země evokoval spíše zemi „zdivočelou“. (Čapka, 2005)

První náznak týkající se řešení „cikánské otázky“ dokládá dopis s názvem Referát národní bezpečnosti při ONV (okresní národní výbor) v Děčíně ze začátku roku 1946. Tento dokument reagoval na oběžník nazvaný „Cikáni – nevitáný příliv pohraničí.“ Referent v písemnosti hlásí, že podobné případy v okrese ještě nezaznamenali.

Další dokument z roku 1946 je živým popisem nakládání s „obyvatelstvem cikánského původu“. Pochází od velitele okresní stanice SNB (sbor národní bezpečnosti) v Děčíně. Podle všeho se jedná o reakci na nekontrolovanou migraci Romů v poválečné době v souladu s dosud platným zákonem z roku 1927. „Předkládám seznamy cikánů zdejšího obvodu. Seznamy nejsou úplně přesné, poněvadž cikáni přebíhají od jednoho zaměstnavatele a bytu k jinému a druhého bytu, aniž by se

odhlásili, přehlásili a oznamovali změnu. Zaměstnavatelé také nekonají svou povinnost přesně, nechávají cikána pracovat několik dnů, nežli jej přihlásí a pak na ohlašovacím úřadě ani na zásobovacím není cikán zvlášť poznamenán, takže vyhledávání a podchycení jejich počtu není snadné. Cikáni zde pracují celkem asi dva a půl měsíce, několik rodin začalo teprve pracovat. Zaměstnavatelé celkem chválí jejich výkonnost, poněvadž nemají náhradu a jsou tudíž spokojeni alespoň s tím materiálem, který mají. V bytech budeme nyní konati kontroly spolu s bytovým úřadem MNV, poněvadž tento úřad bez rozmyšlení dal cikánům k dispozici dosti pěkné nábytky a cikáni používají tento nábytek ke všemu možnému, ale jen ne k tomu k čemu je určen. Budou-li takovéto závady zjištěny, navrhnu tuto rodinu k vystěhování, což jsme jim již prohlásili. Zdravotní stav cikánů měl by přezkoumati obvodní lékař, poněvadž doklad o nějaké prohlídce ani jeden nemá a chodí-li k lékaři, nedá se zjistiti. Obvodní lékař aneb lékař nemocenské pojišťovny mohl by upozorniti na případy simulantství. Dvě osoby jsme odsunuly do Dobkovic, poněvadž neměly pracovní poměr. Několik cikánů uteklo a nemáme zjištěno, kde se zdržují. Jejich příslušníci tvrdí, že odjeli opět na Slovensko. Činíme dotazy, zdali dojeli domů, ale výsledek nebude valný, poněvadž málokterý z těchto pracovníků dovede udati, kde se narodil a to ještě není zaručené, že je to pravda. Nastanou-li změny v evidenci, která se vede nyní, v patrnosti oznámím dodatečně. Návrhy na vyhoštění předložíme k shora uvedenému číslu.“ (SNB, velitelství Stanice Děčín, 25. října 1946)

V roce 1946 byl v Praze vydán oběžník Zemským národním výborem. Oběžník se týká „opatření proti cikánům“ a jedná se o doplnění zákona o potulných cikánech z roku 1927. „V poslední době jest pozorováno, že cikánské tlupy se vyskytují stále čteněji zejména v okresech pohraničí, a že se zvýšil také počet trestných činů spáchaných cikány.“ Zemský národní výbor v Praze na tyto jevy opakovaně upozorňuje všechny podřízené úřady s vybídnutím, aby „otázce cikánů“ věnovaly ve svých obvodech zvýšenou pozornost a ukládá se provádění nutných opatření „k omezení veřejnost obtěžujícího tuláctví a vzrůstající zločinnosti cikánů.“

Na základě již zmíněného zákona z roku 1927 probíhaly v pohraničí krátce po válce časté kontroly osob a všech příbytků. „Budiž čeleno zvláště také tomu, aby potulní

cikáni nežili a netábořili v tlupách přesahujících rámeček jejich rodiny a aby mezi nimi se neskrývaly osoby, po nichž jest pátráno anebo které k cikánům nepatří.“

Následující postup se uplatňoval na základě §5 zákona z roku 1927 o potulných cikánech a dle místních poměrů na Šluknovsku. „*Stanovené území cikánům, v němž kočování jest jim dovoleno a uložena jim i omezení, směřující k zamezení toulání v noční době. Při předpisování směru a druhu cesty v zájmu veřejné bezpečnosti budiž dbáno požadavku, aby pohyb cikánských tlup děl se pod častou a účinnou kontrolou bezpečnostních orgánů, kde mají stanoviště stanice SNB nebo jiné bezpečnostní orgány. Při stanovení území, v nichž jest kočování dovoleno, nesmí býti do takového území zahrnována lázeňská místa, letoviska a jiná četněji i cizinci navštěvovaná místa, bud' však dbáno požadavku, aby pohyb jednotlivých cikánských tlup v dovolených územích děl se pokud možno rovnoměrně tak, aby určitá místa nebyla cikány zaplavována. Budiž též důsledně dodržován zákaz průjezdu kočujícími cikány s vozy přes město, jež jsou sídlem okresních národních výborů a většími městy vůbec. Též nebudou vydávána žádná další povolení ke kočování a dříve již vydaná povolení budou též při každé příležitosti rušena. Opatření tato netýkající se cikánů, kteří mají prokázané státní občanství české a od kočovného způsobu života přešli k formě pobytu na jednom místě, kde jsou zaměstnáni produktivní prací.“* (Kopřiva, předseda Zemského národního výboru v Praze, 1948)

V té době se s cikány nakládalo jako s obtížnými cizinci a neprodleně byli vyhošťováni za hranice. Před samotným vypovězením za hranice státu úřady pečlivě kontrolovaly obsah jejich vozů. Všechny jejich movitý majetek, pocházející z krádeží v pohraničí, pak museli vypovězení odevzdat národním výborům, pokud se nezjistil původní majitel. Nemilosrdné opatření bylo stanoveno pouze na přechodnou dobu, dokud uspořádání všech otázek souvisejících s cikány nebyly vyřešeny příslušnými činiteli pro území celého státu.

„Všichni cikáni budou zařazeni do produktivní práce, kočování nebude vůbec dovoleno a proti těm, kteří práci soustavně unikají, bude zakročeno dodáním do zvlášť zřízených pracovních (kárných) táborů. Akutní otázky pobytu cikánů v českých zemích budou vyřešeny s veškerým možným urychlením také se zřetelem na sociální a zdravotní

stránku tohoto problému. Cikáni, kteří se vyhýbají práci, provozují černý obchod a žijí se jiným nekalým způsobem buď též vedeni ve zvlášť přesné evidenci a buď jim věnována v součinnosti s úřady ochrany zvláštní pozornost.“ Skutečnosti výše uvedené ovšem nebyly jedinými aspekty dotýkajícími se romské problematiky. Oběžník z 1. listopadu 1946 nazvaný Opatření proti cikánům – pokyny a následně doplněný i o úpravy v pracovních poměrech hovořil o následujícím: *„Následkem obranných opatření souvisejících okresů proti cikánům zvětšil se nápadně jejich příliv a odůvodněné stížnosti občanstva se množí. Za účelem evidence jejich pracovního chování a zdravotního stavu žádám o bezodkladné pořízení jmenného soupisu všech cikánů ve Vašem obvodě (se všemi rodinnými členy) a pokud jsou známy s rodopisnými daty a stručným označením zdravotního stavu (kdy byl podroben lékařské prohlídce, na základě jakého dobrozdání je neschopen práce a netrpí-li někdo z rodiny pohlavní chorobou). Zároveň u každého jednotlivce uveďte, u koho a jak dlouho je zaměstnán, způsob jeho života a celé rodiny, aby mohl býti získán přesný předpoklad pro vyhoštění nežádoucích živlů. Soupis budiž pořízen ve dvojím vyhotovení a odevzdán okresnímu veliteli SNB v Děčíně. Podmokly.*“ Oběžník byl reakcí na situaci v pohraničí, kdy v té době bylo pozorováno četnější výskyt páchaní trestních činů romským obyvatelstvem. Jednalo se o vybudnutí zvýšené pozornosti a nutných opatření k omezení veřejnost obtěžujícího tuláctví a vzrůstající zločinnosti Romů.

Vyhláška Ministerstva vnitra ze dne 17. července 1947 doplňuje zákon z roku 1927 o potulných cikánech, nařizovala za účelem nového evidenčního podchycení celostátní soupis *„potulných cikánů a jiných tuláků práce se štítících, kteří po cikánsku žijí, a to v obojím případě i tehdy, mají-li po část roku stálé bydliště.*“ Mimo jiné byli povinni se dostavit k soupisu i ostatní cikáni trvale bydlicí, a to za účelem přezkoumání osobních průkazů. Osoby se musely dostavit se všemi členy rodiny a osobními doklady týkajícími se např. i živnosti (licenční knížky) na příslušnou stanicí SNB v závislosti na místě pobytu. Neuposlechnutí se trestalo jako přestupek vězením na dobu jednoho měsíce.

Další, neméně zajímavý dokument ze severočeského pohraničí vznikl v roce 1951, tedy tři roky po nastolení komunistického režimu. Úředníci krajského národního výboru v Ústí nad Labem se tehdy domnívali, že přijetí tvrdých protiruských opatření by

pomohlo úspěšně čelit nešvarům, které „*kočovní cikáni páchají na území našeho kraje, a to alespoň do doby, než bude tento problém vyřešen cestou převýchovy.*“ Nařízení se měla provádět za spolupráce s orgány SNB. Pokud se v okolí obvodu vyskytly skupiny Romů, musely být ihned zaměstnány „*užitečnou prací*“ například v cihelnách, kamenolomech apod. Jejich vozy byly odstaveny poblíž určeného pracoviště a kola na maringotkách zničena. Dobré koně pak eventuálně odkoupila JZD (jednotné zemědělské družstvo) a ty nepotřebné povětšinou odkoupila jatka. Rovněž otázka ubytování cikánů musela být řešena tak, aby dle mínění orgánů nebyly ničeny objekty určené k bydlení. Tato opatření byla reakcí na zprávy o objevení „*cikánských tlup, které rozkrádaly úrodu z polí a jejich ženy kradly slepice a jiné věci a znepokojovaly místní občany svých přemísťováním.*“ (Oběžník, Krajský národní výbor Ústí nad Labem, 22. Srpen, 1951)

Směrnice ministerstva vnitra z roku 1952 „*Úprava poměrů osob cikánského původu,*“ byla určena všem Národním výborům. Jednalo se o provádění národnostní politiky v jednotlivých okresech. „*Dosavadní nežádoucí způsob života kočujících cikánů v celé republice vyžaduje rychlého a důsledného řešení a uvedení v soulad s dnešními politickými a hospodářskými potřebami státu. (...)*“

Až do roku 1965 nelze v archiváliích dohledat jednotlivé kroky v řešení romské problematiky.

Dle příkladu korespondence z roku 1965 je patrné, že mnoho Romů žádalo komisi pro ochranu veřejného pořádku MěNV (městský národní výbor) např. Varnsdorf o vyjmutí z tzv. evidence občanů „K“. Pokud byla řádně zaslána žádost a občan splňoval podmínky, žádost pokračovala k souhlasu na ONV v Děčíně. Podmínky, které komise pro ochranu veřejného prostředí řádně prověřila, se často týkaly hlavně pracovního poměru, bydlení a rodinného stavu. Z evidence občanů „K“ mohli být vyjmuti pouze ti, kteří se vzdali kočovného způsobu života, dlouhodoběji pracovali a ohledně jejich způsobu života nebyly žádné vážnější připomínky.

Jako příklad uvádíme žádost, která byla přiložena k rozhodnutí rady městského výboru ve Vansdorfu, v níž romský občan uvádí: „*Tato evidence mi dělá stále potíže, ježto nejsem osoba kočovná. Jsem nyní již delší čas na jednom místě, jsem zaměstnán*

v zařízení Národního výboru ve Vansdorfu jako dělník a snažím se řádně pracovat. Dnes je situace taková, že když bych chtěl odejít na Slovensko, kde mám rodiče a vlastní baráček, tak mne tam nepřihlásí, protože jsem evidován jako kočovná osoba ve Vansdorfu. Žádám proto znovu, aby mi komise přihlédla k mým důvodům a vyjmutí z evidence osob „K“ mi povolila a provedla.“ (rozhodnutí SNB, Obvodní oddělení Varnsdorf, pro blíže neuvedený případ, 29. červen 1966)

Archivní spisy z roku 1966 ukazují na fakt, že veškerou kontrolu mezi romskými občany provádělo okresní oddělení VB (veřejná bezpečnost). Správní skupina vždy zaujala vlastní stanovisko a doporučila, či naopak nedoporučila občana k vynětí ze soupisu. Dále příslušníci VB prováděli záznamy či prověrky ze šetření v „rodinách cikánského původu“, a zda mají právo na sociální zabezpečení. V záznamech jsou pak pečlivě popsány: celkové stavy rodiny a stavy domácností. Dále potom je zde uvedeno, zda je ze strany živitele dodržována pracovní morálka a zda děti řádně navštěvují školní zařízení. Důraz byl kladen i na řádný záznam otázek ohledně čistoty a pořádku. Důležitá byla i ekonomická stránka jednotlivých případů. Například - zda peníze ze živobytí a z příspěvků na děti stačí k uživení rodiny. Zatímco dříve tuto agendy vykonávaly policejní složky, v šedesátých letech byla vykonávána sociálními pracovníky obecních nebo městských úřadů - konkrétně úředníků odboru sociálních věcí a zdravotnictví. (Obvodní oddělení VB Varnsdorf, záznam o prověření rodiny cikánského původu, Varnsdorf, 7. Září 1966)

Usnesení ÚV KSČ a vlády č. 502 z června 1965 pojmenovalo v zásadách organizování rozptylu a přesunu cikánského obyvatelstva za účelem likvidace nežádoucích cikánských soustředění ve smyslu usnesení a vlády.

K zabezpečení toho úkolu byly státním orgánům uloženy tyto kroky:

- a) Zajistit vypracování harmonogramu dlouhodobé likvidace cikánských ulic, čtvrtí v českých zemích a cikánských osad na Slovensku;
- b) Zajistit přednostní zrušení cikánských osad v oblasti zahraničního turistického ruchu;
- c) Zajišťovat koordinaci přesunu části cikánského obyvatelstva ze Slovenska do českých krajů;

- d) Přijmout účinná opatření k zabránění neorganizované, živelné migrace cikánů do českých zemí a naopak;
- e) Zabezpečit ve státním plánu a rozpočtu vyčlenění potřebných finančních a materiálových prostředků na komplexní řešení otázek cikánského obyvatelstva.

Vládní výbor pro otázky cikánského obyvatelstva schválil v zimě roku 1965 hlavní směry k řešení otázek cikánského obyvatelstva. Jednalo se o dva základní úkoly, a to: zabezpečit plán rozptylu cikánského obyvatelstva v rámci vlastních hranic krajů a okresů a zabezpečit i tím spojený přesun cikánského obyvatelstva ze Slovenska do českých krajů. Bylo nutno zabezpečit předpoklady, týkající se hlavně dobrovolného souhlasu cikánského obyvatelstva a předem zajištěného ubytování a zaměstnání. Národní výbory společně se sociálními organizacemi měly vytvářet podmínky pro nutnost pochopení rozptylu a přesunu u ostatního obyvatelstva. (Usnesení strany a vlády č. 502/1965)

Provádění přesunu muselo probíhat důsledně diferencovaně na základě individuálních dohod o jednotlivých přesunech cikánských rodin mezi okresy na Slovensku a v českých zemích. Každý neplánovaný, neorganizovaný, nepotvrzený přesun mezi okresy se považoval za nežádoucí migraci cikánských osob. Metody při přesunu byly založeny na úzké spolupráci mezi jednotlivými okresy i závody, které by případně měly přijmout pracovníky z řad migrujících osob.

Z roku 1968 známe relativně pravdivý obraz o počtu Romů v jednotlivých obcích. Statistika byla provedena Institutem demografie tehdejšího Federálního statistického úřadu v Praze. Byla vedena tak, že zmiňovala pouze obce s nejvyšší hustotou osídlení. Severočeský kraj se v počtech romského obyvatelstva umístil na předních pozicích. V děčínském okrese pak žilo konkrétně 2 278 Romů. Města s nejvyšší hustotou romského osídlení byla Děčín (893), Rumburk (261), Šluknov (172), Varnsdorf (132), Jiříkov (109), Česká Kamenice (96) apod. (Davidová, 1995).

Dokumenty ke studiu romské problematiky, konkrétně pak pro léta 1965 – 1973 nebylo možné ve Státním okresním archivu Děčín dohledat. Komise pro řešení otázek

obyvatel cikánského původu postupovala nejspíš dle prvotních zásad z roku 1965, přičemž ústřední orgán své zásady stále měnil a doplňoval.

V roce 1973 proběhlo další vydání zmíněných zásad, kde Ministerstvo sociálních a zdravotních věcí ustanovilo činnost aktivu – tj. pracovního sboru komise pro řešení otázek obyvatel cikánského původu. Aktiv měl být utvořen občany, jejichž osobní vlastnosti, životní zkušenosti a vztah k romskému obyvatelstvu skýtaly záruku, že budou cílevědomě působit v cikánských rodinách. Členové aktivu měli být hlavně členové společenských organizací a občanských výborů se zkušenostmi s prací mezi „cikánskými rodinami“ nebo byli „cikánští občané“. Počítalo se s tím, že posleďně jmenovaní mohli svým způsobem života dávat romským rodinám dobrý příklad. *„Aktiv pomáhá komisi zejména při prohlubování asociálně výchovného působení v zaostalých cikánských rodinách. Pomáhá vysvětlovat i zabezpečovat sociální opatření výboru, kterými je sledováno vytváření a upevnění aktivního vztahu cikánského obyvatelstva k politickému a společenskému životu socialistické společnosti.“* Cílem tedy bylo dohlédnout na vykonávání pracovních poměrů, výchovu i výuku a v rámci možností se pokusit o zlepšení materiální i kulturní úrovně bydlení romských občanů.

Co se týče vlastního aktivu na Šluknovsku, z původní agendy se dochovalo pouze torzo. Nicméně i to obsahuje zajímavé informace. V roce 1973 byl na městském národním výboru ve Varnsdorfu učiněn návrh na založení aktivu. Dva měsíce potom se objevuje zpráva o plnění vládního usnesení č. 279 z roku 1970. Ta pojednává o změnách od roku 1971 až do roku 1974. Posuzuje například vývoj v úrovni bydlení cikánských rodin. Hodnotí se též postup v likvidaci hygienicky závadných bytů. V roce 1971 jich zde bylo závadných 30 a bydlelo v nich 148 cikánských občanů. V roce 1974 to bylo již 51 závadných bytů se 173 obyvateli. Plán činnosti aktivu pro řešení cikánské otázky si v roce 1976 stanovil program jejich činnosti dle následujícího schématu: *„Šetření sociálních a zdravotních otázek cikánských rodin – 3x do roka, sledování zaměstnanosti osob cikánského původu – 3x do roka, přednáškové akce pro občany cikánského původu – 1x do roka, školní docházka, prospěch žáků z cikánských rodin – 2x do roka, sledování trestnosti osob cikánského původu a hlavně dětí – 3x do roka.“*

O období v letech 1976 – 1985 nebylo možné dohledat jakýkoliv spis či dokument, který by poukazoval na práci aktivu s cikánským obyvatelstvem. Plány práce aktivu v letech 1985 – 1988 vypadaly poměrně podobně. Podle toho se zdá, že jeho činnost byla značně formalizovaná. Většinou se totiž jednalo o rozpis práce na celý rok po jednotlivých měsících. Např. „*V lednu proběhne rozbor čerpání financí za předešlý rok a organizační záležitosti. (...) Květen proběhne ve znamení kontrol hygieny, záškoláctví a úrovně bydlení, proběhnou i návštěvy rodin. (...) Zařazení dětí cikánského původu do MŠ a jeslí a proběhne kontrola obzvláště problémových cikánských rodin (...).*“ (Plán práce Aktivu pro rok 1986, Varnsdorf)

Přesto zápis aktivu z 20. října 1987 dokazuje, že činnost členů aktivu byla čilá a práce skutečně probíhala za stanovené domluvy z původního plánu aktivu na celý rok. Stručná ukázka: „*Soudružka Barniaková informovala přítomné, že ve dnech 9. 8. 1987 – 26. 8. 1987 se uskutečnil letní rekreačně výchovný tábor pro cikánské děti v rekreačním středisku Mír v Jilovém u Děčína. Z Varnsdorfu ze Zvláštní školy byly vyslány dvě děti cikánské původu a rodičům byla přiznána částka 300 Kč na zakoupení sportovního ošacení. Dalším bodem programu byla příprava na kontrolu v cikánských rodinách na 3. 11. 1987, kontrola bude provedena na Gottwaldově 1072, Dolní nábřeží 918, P. Bezruč 183, Pohraniční stráž 429, Rumburská 10, přičemž vozidlo a příslušník VB bude zajištěn.*“ (Zápis ze zasedání aktivu, 20. říjen, 1987) Podobné zápisy se objevují až do roku 1988; jiné podklady z těchto let nejsou ve Státním okresním archivu Děčín dohledatelné.

Devadesátá léta pro Romy znamenala další vlnu migrací, tentokrát směrem na západ, kde se pokoušeli získat azyl. Do Čech přicházeli Romové z východu, kteří se rovněž snažili dostat dále na západ, nebo se pokoušeli získat azyl na území naší republiky. Vedle toho dochází ke změnám, dle nichž Romové získávají základní politická práva, jsou uznáni jako národnostní menšina a stávají se subjektem vlastních dějin. (Cohn, 2009)

V soužití s obyvateli České republiky má romská menšina nespočet problémů. Často je jí vytýkána hlučnost, špatné sousedské vztahy, nevzdělanost, nízká kvalifikace, špatná pracovní morálka, lenost, nečestné jednání, vyšší míra kriminality a prostituce.

Z jejich strany je Čechům vyčítán citový chlad, vypočítavost, nadřazené chování, xenofobie a rasismus. V obou skupinách existují jedinci mající tendenci zobecňovat špatné vlastnosti jednotlivců a připisovat je celé skupině. Determinují se v chování hlavně předsudky z dávné i nedávné minulosti. Mezi oběma skupinami leží nevyřešené křivdy minulosti. Jedná se především o neuznání viny české protektorátní správy v době druhé světové války na vyvraždění Romů a zároveň likvidace cikánských osad na Slovensku a násilný řízený rozptyl do českých zemí v době socialistické republiky. (Marádová, 2006)

Po roce 1989 vzniklá svoboda slova umožnila propagovat xenofobii a rasistické názory. Z trhu práce bylo vytlačeno mnoho Romů z důvodu nízké kvalifikace a trh s byty přispěl k tomu, že romští obyvatelé se koncentrovali hlavně na okrajích měst. Dlouhodobá nezaměstnanost a sociální exkluze způsobila závislost na dávkách. Počáteční nesnášenlivost byla ještě více utužená v medializaci odchodů Romů do zahraničí „za lepším.“ Pozitiva bychom mohli spatřit v postupné emancipaci romské menšiny a přejímání odpovědnosti za vlastní osud. Mnoho občanských sdružení a jiných neziskových organizací věnuje Romům značnou pozornost. Ta je založená především na získání dovedností a orientace v systému tak, aby byli schopni si z větší části pomoci sami. V posledních letech jsou informace objektivnější, vychází množství knih a časopisů v romském jazyce a vznikají internetové portály, které jsou zaměřeny na řešení této problematiky. (Marádová, 2006)

Materiální podmínky příslušníků romských komunit se stávají stále větším problémem, sférou diskutovanou jak odbornou, tak i laickou veřejností, a to na území celé Evropy. Toto téma je nahlíženo z různých úhlů. Sociální exkluze je proces, který odepírá jednotlivcům a rodinám, skupinám a komunitám zdroje, jež jsou nezbytné pro participaci na sociálních, ekonomických a politických aktivitách společnosti. Primárně je tento proces důsledkem chudoby a nízkých příjmů, ale jiné faktory jako diskriminace, nízká návštěvnost vzdělávacích zařízení, ale také zničené prostředí proces sociální exkluze umocňuje. Lidem je tak na značnou část jejich života odepírán přístup k institucím a službám, sociálním sítím a příležitostem, kterým se těší velká část majority. (Pierson, 2011)

Romská komunita patří mezi sociální skupiny, na které měly politické a ekonomické změny po roce 1989 zásadní dopad. Vytvořilo se sice pole pro emancipační prostor pro ty, kteří prosazovali zájmy Romů jakožto národnostní menšiny. Sociální situace Romů se však výrazně zhoršila. Změny týkající se bydlení, zejména restituce a privatizace domů a bytů, znamenaly pro sociální skupiny, které nedisponovaly žádným finančním kapitálem a které se zároveň špatně orientovaly v nově vznikajícím systému, výrazný obrat, aniž by měli příslušníci těchto skupin větší možnost tuto událost ovlivnit. Romové, kteří mezi tyto skupiny patří, jsou tak do značné míry odkázáni na vůli představitelů dominantní společnosti, a to jak lokálních politiků, tak např. zaměstnavatelů. (KOL., I Šimíková, 2004)

3. PRŮBĚH NEPOKOJŮ VE SVĚTLE DĚČÍNSKÉHO DENÍKU

Mediální zobrazení Romů hrálo v roce 2011 významnou roli, zprávy o událostech ve Šluknovském výběžku se na několik týdnů dostaly na titulní strany novin a mezi hlavní zprávy televizního i rozhlasového zpravodajství. Hlavně média v tomto období formovala názor majoritní většiny. Dle analýzy, jež byla vytvořena v letošním roce vládní Agenturou pro sociální začleňování, se ukázalo, že nadpoloviční většina zpráv informuje o Romech v souvislosti s kriminalitou, přičemž etnicita pachatele hraje většinou zásadní roli. Z toho vyplývá, že etnicita pachatelů se nejen nadužívá, ale dokonce se stává i důvodem ke zveřejnění zprávy. I taková věc automaticky dostane zkreslený význam a posiluje negativní stereotypy o Romech ve společnosti. V roce 2011 mimo události na Šluknovsku probíhaly další dvě zásadní kauzy, a to Břeclavská a v Tanvaldu. Všechny dohromady se dostali mimo regionální sdělení zpráv. (Křížková, 2012)

Děčínský deník spadá pod Deníky Bohemia patřící mezi nejvíce čtené zpravodaje. Česká společnost řadí deníky Bohemia mezi seriózní sdělovací prostředky, jež jsou zaměřené na regionální zpravodajství. Jeho součástí je i celostátní příloha. Mimo jiné Děčínský deník využíval jako zdroj ČTK (agenturní zpravodajství), ten v rámci přednesu převzal rozsáhlé zpravodajství o romské komunitě a ta jednoznačně přispěla nejen k homogenizaci těchto konkrétních zpravodajských obsahů, ale zřetelně měnila kvalitu přenášených informací. (Křížková, 2012)

Další zajímavostí v Děčínském deníku je tzv. recept: „*Jak na nepřizpůsobivé?*“ Celý článek byl reakcí na chystanou vyhlášku, která měla zamezit zneužívání sociálních dávek. Vyobrazená grafika byla nelítostná a byla dokonce zaslána čtenářem Děčínského deníku. Poslanec Jaroslav Foldyna navrhoval možné řešení, kdy by se systém dávek z dosavadních osmi minimalizoval na pouhé tři a pravomoc by byla vložena do rukou obcí a měst. Též se nechal slyšet, že problematika nepřizpůsobivých není založena na rase, ale na nízké kvalitaci, a že v takovéto napjaté situaci se musí zamezit všem formám rasismu a xenofobie. (Vanžura, 2011)

Nejčastěji se ve spojitosti s romskou komunitou skloňuje slovo kriminalita.

Kriminalita, o které se ve zpravodajství nejvíce referuje a lze ji označit spíše jako drobnou - např. vandalismus, hluk, rvačky, krádeže, menší podvody apod. Děčínský deník o problematice romské menšiny a s tím spojené kriminality nepsal téměř vůbec, zprávy v tomto kontextu se začaly objevovat, až když napětí na Šluknovsku rostlo a na obzoru byl vidět první konflikt. Drobná kriminalita a delikventní chování byla vždy psána v oddílu Černé kroniky, kde ve většině článků bylo pouze uvedeno, kde se co stalo a zdali pachatelem byl muž nebo žena. V ojedinělých případech byla přidána fotografie, z níž bylo možné poznat, zdali je, nebo není pachatelem Rom.

Informace v Děčínském deníku, které by Romy ukázaly v „lepším světle“, v roce 2011 nebyly žádné. Ani zprávy o Romech okradených, obtěžovaných hlukem nebo vandalismem nebyly k nalezení a lze říci, že o těchto zprávách informuje pouze server Romea. Jediné spojení, kdy Romové byli vnímáni jako oběti, bylo a je ve spojitosti s extremismem (pravicovým radikalismem). Lze tedy říci, že tendence označit Romy za oběti trestných činů, je možné jen v případech, když pachatel pochází z řad pravicových radikálů. V Děčínském deníku byl pojem extremismus spjat s demonstracemi a též se zajištěním bezpečnosti romských ubytoven policií.

Dne 5. 9. 2011 proběhl pochod ve Varnsdorfu, policie zatkla několik demonstrantů. Byl to již druhý pochod proti nepřizpůsobivým a sešlo se při něm okolo tisícovky demonstrantů. Policie se připravovala celý den, k demonstraci se přihlásilo extrémistické sdružení Svobodná mládež a členové DSSS (Dělnická strana sociální spravedlnosti). Hlídky kolem města kontrolovaly příjezdějí. „*Při kontrolách jsme zadrželi například mačetu nebo násady.*“ Uvedla mluvčí krajského oddělení policie Jarmila Hrubešová. Pochod měl směřovat k ubytovnám, kde žije okolo dvou set Romů. Policie nekompromisně dav obklíčila. Zasahovat museli i policisté z řad těžkooděnců, jednalo se o nedovolenou demonstraci, při které starosta žádal občany, aby dbali vlastního bezpečí a demonstrace se nezúčastnili. V davu dle deníku byly přítomné i matky s dětmi. (Pavlík, 2011)

Události na Šluknovsku jsou postupně v deníku tematizovány především v kontextu bydlení, kdy je ohrožen klid majority do té míry, že se musí bránit. Tento kontext přechází obratem na další prezentování zpráv o kriminalitě spojené s Romy. Vše bylo

zesíleno o násilné napadení na Šluknovsku a mediálním řešením otázky nečinnosti zastupitelů měst. Dne 25. 8. Děčínský deník píše: „*Přepadení na ulici za bílého dne? Nic výjimečného.*“ Tento článek zevrubně popisuje situaci, jež vedla k propuknutí nepokojů. Lze se v něm dočíst o zvýšené kriminalitě, která v několika měsících pohltila celý Šluknovský výběžek. Výpis situací připomínal fikci snažící se naladit na negativní náladu. „*Belháte se o berlích za bílého dne po ulici, když tu k vám přiskočí skupina dětí, srazí vás na zem a okrade.*“ (Vanžura, 2011)

Konec srpna značil, že nepokoje, jež byly delší dobu na programu místních i extremistů, měly v nejbližší době propuknout. Děčínský deník, stejně jako ostatní zpravodajské zdroje, informoval v každém vydání o „brutálních“ útocích. Nepokoje byly odstartovány útokem dvacetičlenné skupiny Romů, útokem, který směřoval na čtyři mladíky. Další velice okázalá kauza popisovala „hyenismus“ spáchaný na postiženém mladíkovi z Varnsdorfu. Mladík během několika týdnů čelil dvěma útokům, první byl spáchan dětmi, které mladíka přepadly za bílého dne na ulici a okradly ho, podruhé mladíka okradl jeho soused, a to ve chvíli, když měl epileptický záchvat. Tyto násilné útoky byly často podkresleny vysokou závažností, v popisu událostí se velmi často objevovaly přívlastky „brutální“ nebo „hyenismus“. To se dá považovat za stereotypní tendence novinářů podlehnout schématům. Sklon novinářů směřovat drobné strkanice či rvačky se skutečně závažnými napadeními často čtenářovi zatemní prostor pro nadhled. „Romská“ kriminalita je často konstruována jako ohrožující majoritu - jak z hlediska fyzického, tak i ekonomického a sociálního. (Křížková, 2012)

Normativní nárok společnosti na média je přitom velice jednoduchý, požaduje se objektivnost, vyváženost a hlavně nestrannost. Tento fakt se jeví jako nedosažitelný, ale přeci jen je přijímán napříč všemi médii. Konkrétně to však znamená pokrýt všechny potenciální aktéry. Zprávy ohledně demonstrací, pochodů a ke konci roku 2011 již jen menších shromáždění ve Varnsdorfu, Rumburku a např. v Novém Boru, který do Šluknovska nespadá, byly v Děčínském deníku prezentovány hlavně prostřednictvím Lukáše Kohouta a Josefa Mašína, dvou samovolných pořadatelů těchto demonstrací. Ani jeden z nich není členem DSSS, ta se jako další aktér připojila se zpožděním dvou týdnů, a to pod vedením svého předsedy Tomáše Vandase. Vnímání Lukáše Kohouta a

Josefa Mašina bylo zmatené. Deník popsal oba aktéry jako ty, co se k pravicovým radikálům nehlásí, ale částečně nebo zcela zastávají jejich postoje, ani jeden z nich nebyl zmíněn jako nositel rasismu. Lukáše Kohouta pravidelně zatýkali za porušení dohod s radnicí, což z něj pro lidi udělalo na dlouhou dobu hrdinu, jež se nebojí říct: „*Vy makáte za 11 tisíc a Romové se za 30 tisíc válí.*“ (Roček, 2011)

Vyjadřování extremistů jednoznačně podporovalo stereotypy vůči Romům, což bezesporu zpravodajství ovlivnilo. V příspěvcích lze rozpoznat vývoj výroků extremistů prostřednictvím otázky „romské kriminality.“

Občanská iniciativa „Nenávist není řešení“ poslala dobrovolníky ze svých řad k ubytovně ve Varnsdorfu, k níž směřovaly všechny pochody. Dobrovolníci strávili sobotní den s občany z ubytoven. Snažili se mírnit jejich napětí, strach a obavy, poskytovali psychologickou pomoc, působili jako prostředníci mezi obyvateli ubytoven a policií a podpořili je v nejtěžších okamžicích, kdy jejich domovy obklopil agresivní dav. „*Byli jsme mimo jiné přítomni i 10. září, kdy atmosféra byla prokazatelně špatná, chodbami se nesl pláč, křik a strach.*“ Komentoval snahu známý aktivista Miroslav Brož. Jeho domněnky, že pochody jsou traumatizující hlavně pro děti, byly podpořeny další z mluvčích iniciativy Monikou Bundovou, která komentovala situaci: „*Pochody k ubytovnám pro chudé nic dobrého nepřinesou, jen další eskalaci situace, zhroucení sousedských vztahů a růst strachu a napětí mezi majoritou a Romy. Jediný, kdo z nich může profitovat, jsou neonacisti.*“ Iniciativa též vyzvala radnici ve Varnsdorfu, aby urychleně vstoupilo vedení města do jednání s romskými obyvateli ubytoven a usilovalo o jejich aktivní zapojení do diskuzí o připravovaných řešeních na všech úrovních. Iniciativa „Nenávist není řešení“ vznikla počátkem září 2011 jako reakce na události ve Šluknovském výběžku. (Procházková, 2011)

Při informování o veřejných akcích scházela novinářům objektivnost. Novináři svou prezentací často podněcovali již vzniklé napětí na Šluknovsku. Z prezentace Děčínského deníku nebylo možné rozeznat názory radikálů a ostatních obyvatel Šluknovského výběžku. V deníku se často objevovala spojení „nepřizpůsobiví obyvatelé“ a „romská komunita“, ba několikrát tyto pojmy byly spojeny v „nepřizpůsobivé Romy.“

Rozzlobení lidé v Rumburku při jedné z demonstrací pokřikovali na policisty, proč jsou proti obyčejným lidem. „*Vemte si je do Prahy! Nebo tady zkuste tři měsíce žít!*“ Jiná skupina lidí proti policistům vytvořila barikádu z popelnic, kterou na ně následně strhli. Poté mezi policisty i demonstrujícími zaznělo několik výbuchů policejních petard a následně se podařilo dav rozmést na velice malé skupiny, jejichž členové se následně začali rozcházet. Policie se vyjádřila k účasti tak, že na této demonstraci byla drtivá většina místních obyvatel, nicméně větší část předvedených pocházela z jiných měst republiky. Např. muž, který střílel z plynové pistole, přijel na demonstraci z Hradce Králové. Ve Varnsdorfu ten samý den byl přítomen i antikonfliktní tým, který se snažil uklidnit rozvášněný dav, ovšem bezúspěšně. „*Vy tady snad bydlíte? Vy nevíte, jak to tady chodí, jaké to zde je.*“ I mezi lidmi bylo mnoho členů DSSS, ale hodně občanů bylo i místních, kteří třeba jen přihlíželi. (Stínil,2011)

Postavení policie v této problematice bylo spojeno především se zajištěním bezpečí. Zásahy policie byly v daném okamžiku, kdy nepokoje a problémy na Šluknovsku stoupaly, již nezbytným řešením. Zpráva ze dne 27. 9. vypovídá o tom, že Varnsdorf by mělo ohlídat více strážníků. Zastupitelé odsouhlasili navýšení jejich počtu z původních 14 na 21. Výběrové řízení probíhalo celý měsíc a mezi základní požadavky úřadu patřily: zákonný věk 21 let, dosažení maturity, zbrojní průkaz, pocházet z Varnsdorfu a blízkého okolí. Zároveň se uvažovalo nad projektem prevence kriminality o navýšení kamerového systému ve městě. Projekt byl v následujících dnech podpořen vyhláškou města, v jejímž rámci byla zakázána konzumace alkoholu na veřejném prostranství a posedávání ve vybraných lokalitách. Radnice se domnívala, že to napomůže ke zklidnění ruchu v ulicích. „*Lidem by se tak mělo velmi brzo alespoň v něčem ulevit.*“ Komentoval situaci starosta Martin Louka. „*A určitě se zaměříme na takovéto rekreační bydlení na ulicích, kdy si lidé vynesou před dům gauče, křesla nebo židle a pak tam celé dny žijí. A mnohdy i noci.*“ Doplnil starosta dále. (Vanžura,2011)

Kromě Děčína pouze v jednom z dalších měst v ohnisku centra nepokojů začali fungovat romští asistenti prevence kriminality. Dne 6. 10. 2011 o tom Děčínský deník informuje jako o vzniku romských asistentů prevence kriminality v Děčíně, projekt Úsvit. Projekt byl označen jako Úsvit, v jeho rámci pak pracovali dva romští asistenti s

městskou policií ve Šluknově. Projekt byl v řešení již od června 2011, kdy radnice ve Šluknově podala žádost o dotaci v rámci dotačního programu Ministerstva vnitra. Následně bylo vyhlášeno výběrové řízení na obsazení pozic asistentů prevence kriminality. Jedním z požadavků při výběrovém řízení bylo, aby uchazeč o tuto pozici byl z řad dlouhodobě nezaměstnaných a bydlel ve vyloučené komunitě. Vybraní asistenti se museli podrobit školení v základech mezilidské komunikace a základech právního povědomí. Asistenti prevence kriminality nemají stejné kompetence jako městský strážník. Jejich hlavním úkolem mělo být dodržování pořádku a hlídkování u základních škol ve vyloučených lokalitách Šluknova.

Mimo nepokoje byla aktuálním tématem také problematika soužití. V roce 2011 se však v Děčínském deníku neobjevila žádná zmínka o této skutečnosti, pokud ano, pak pouze ve spojitosti s pácháním trestné činnosti – Romové jako ti, kteří hlučí, dělají nepořádek a ničí soužití s majoritní společností.

Jedním z hlavních důvodů rozpuku protestů na Šluknovsku byly zprávy o přistěhovalcích. Způsob, jakým jsou v médiích informace o přistěhovalcích Romů zobrazovány, naznačuje, že sdělovací prostředky přistoupily na „realitu“ fám a ztotožňují se strachem majority. *„Viděli jsme to na Šluknovsku a pořád ještě vidíme. Ty problémy hrozí podle sociologů po celé republice. Ghetta nepřizpůsobivých lidí by mohla vyrůst na západě, na východě Moravy, prakticky po celé republice.“*

Dne 17. 9. 2011 Děčínský deník vydal zprávu, podle níž realitní kanceláře vyslaly signál, že kriminalita na Šluknovsku vzrostla o 20 %, kvůli čemuž radikálně klesly ceny nemovitostí. Snížená cena nemovitostí byla mimo jiné odvozena od údajného přesídlování Romů na Šluknovsko. Deník dále popsal situaci jako chybu realitních makléřů. Dle zprávy makléři měli levně odkoupit domy a přetvořit je v ubytovnu pro chudé, aby mohli vydělávat na sociálním systému. Místní i lidé v okolí diskutovali o náplni jednotlivých demonstrací, které měly poukázat i na tento problém tím, že jejich větší část byla směřována k romským ubytovnám. Média pak tyto osoby prezentovala jako rasisty.

Ve sledovaném období jsou situace popisovány tak, kdy romští nájemníci byli vystěhováváni, aniž by bylo řečeno, kam tito lidé odešli. Pouze se objevilo několik

zmínek o azylových domech. Tyto příspěvky mohou značit, že problém, který je zobrazován především jako problém soužití pro majoritu, byl tímto vyřešen. Do novin se vrací posléze v podobě informací o přistěhování Romů.

Dne 14. 9. 2011 se Děčínský deník po delší odmlce opět vrací k podnikatelům s nemovitostmi. Podnikateli Pavlu Němcovi z Varnsdorfu bylo zdemolováno auto. Není jisté, zdali se jednalo o akt pomsty či nenávisti. Místní obyvatelé Němce označili jako spekulanta s byty. Jeho byty byly nejvíce pronajímány Romům a nacházely se nedaleko ubytovny Sport ve Varnsdorfu. Dle uvedených čísel v deníku byly tyto byty levnější o třetinu v porovnání s cenami bytů na sociální ubytovně. Romové byli v době pronajímání těchto bytů podnikatelům vděční. Vymanit se z bydlení na ubytovnách byl pro ně zásadní krok a podání pomocné ruky. Byty na ubytovnách byly v nepříjemném stavu – např. sociální zařízení se nacházelo pouze na chodbě. (zpráva čtk, Realitní kanceláře: Sociální problémy Šluknovska snižují i ceny nemovitostí)

Pestrost zpráv se zvýšila bezprostředně po zahájení demonstrací. Dne 1. 9. 2011 byla poprvé ohlášená zpráva, že nacionalisté se chystali na sever, předsedou byly ohlášeny demonstrace, mítinky ve městech Varnsdorf, Rumburk a Nový Bor. Radnice těmto pochodům nemohla zabránit, vše bylo ohlášeno včas. (Stínal, 2011).

Některé události týkající se nepřizpůsobivých osob získaly zásluhou Děčínského deníku nádech dramatičnosti. Jednalo se například o zprávu - „stravenky místo peněz.“ *„Stravenky jsou formou výplaty sociálních dávek, používají je například v Bohumíně na Havířovsku. Ovšem stravenky jsou ve skutečnosti dost nejistým podnikem a řada měst se této formě vyplácení dávek spíše brání. Odběratelé totiž většinou najdou cestu, jak stravenky směnit za peníze, ty stejně propijí, profetují, nebo naházejí do automatu a opatření proti zneužívání sociálního příspěvku se tak mine účinkem.“* Nařčení z toho, že by se opíjeli a chtěli peníze bez práce, trio z pochodu svorně odmítá. *„To nejsme my, kdo tu dělá bordel. Jsou cikáni a cikáni. My za to nemůžeme, my aspoň pracujeme.“* Ubezpečil novináře muž kolem padesátky. (Vanžura, 2011)

Taková zpráva o obrazu možného zneužívání sociálních dávek je jen krokem k rozhořčení nad výhodami, které Romové kvůli nastavení systému získávají. V principu

se jedná o stejné vyobrazení pocitů jisté nedosažitelnosti Romů za jejich kriminální a delikventní chování.

Celkově byla sociální politika v roce 2011 ve zprávách v Děčínském deníku zmíněna minimálně. Jedna z těch mála zpráv informovala o vybudování azylového domu ve Šluknově. V jednání vedení města byla výstavba azylového domu pro matky s dětmi jako reakce na nahromaděné případy, kdy ženy se nepohodly se svými manžely či partnery a potřebovaly zajistit ubytování na přechodnou dobu. Peníze mělo město získat z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost. (Procházková, 2011)

4. CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY

Cílem práce bylo definovat specifika názorů obyvatel Šluknovského výběžku na proběhlé události a porovnat je s informacemi z médií. Závěry byly ověřovány na vzorku respondentů zajímající se o romskou problematiku. Vzhledem k povaze výzkumného úkolu byl zvolen kvalitativní přístup při sběru a zpracování dat.

Většina informací přitom vychází z názorů vytvořených na základě vlastních zkušeností nebo na základě mediálně zviditelněných příkladů.

Výzkumné otázky jsou:

- I. Jak se v průběhu let měnil pohled na problematiku nepřizpůsobivých obyvatel na Šluknovsku?
- II. Jakým způsobem romská problematika ovlivnila životy obyvatel Šluknovského výběžku?
- III. Jaký je rozdíl v hodnocení situace na Šluknovsku odbornou veřejností a místními obyvateli?

5. METODIKA

V rámci této bakalářské práce „Romská problematika na Šluknovsku ve světle archivních a publicistických zdrojů“ byl zvolen kvalitativní výzkum. Při zpracování tohoto tématu se tato výzkumná metoda jeví jako vhodnější, neboť umožňuje získání jednotlivých názorů, které se často objevují v širší společnosti. Kvalitativní výzkum spočívá v hloubkové studii jednotlivých případů a jeho cílem je získat popis zvláštností těchto případů, vytvořit hypotézy a rozvíjet teorie o dané problematice. Cílem kvalitativního výzkumu je porozumění, vytvoření náhledu na danou problematiku.

5.1 Použité metody sběru dat

Jako techniku dat byl zvolen polostrukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami. Respondenti byli osloveni elektronickou poštou, rozhovor probíhal za osobní účasti respondenta

Sběr dat byl realizován během měsíců prosinec až duben 2013 v regionu Děčínska a okolí. Výzkumný soubor byl vybrán na základě kvótního výběru, kdy kvótou je participant zajímající se o romskou problematiku, nebo je obyvatel oblastí, které nejvíce postihly nepokoje z roku 2011. Participanty jsem ujistila o naprosté anonymitě, jediné použité iniciály jsou pohlaví, věk a jejich zájem ohledně romské problematiky na Šluknovsku v roce 2011. Sdělila jsem jim svůj záměr a poskytla jsem jim informace ohledně využití a publikování své bakalářské práce.

Odpovědi participantů jsem zaznamenala na nahrávací zařízení, přičemž jsem jednotlivé nahrávky označovala datem rozhovoru a základními iniciálami participanta.

5.2 Způsob zpracování dat

Rozhovory z nahrávek byly postupně přepsány. S takto získaným textem se dále pracovalo způsobem kódování, kdy v textu byly označeny skupiny použitých slov a přiřazovala je pod kategorie, jež z textu vyplývaly. Např. z rozhovoru s respondentem vyplynulo, že účast na protiromské demonstraci pro něj znamená určitý způsob obrany a způsob, jak získat kontrolu nad vlastní situací. Zároveň jsem vytvářela hypotézy, takto byly postupně získané závěry, jež jsou prezentovány v následujícím textu.

6. VÝSLEDKY

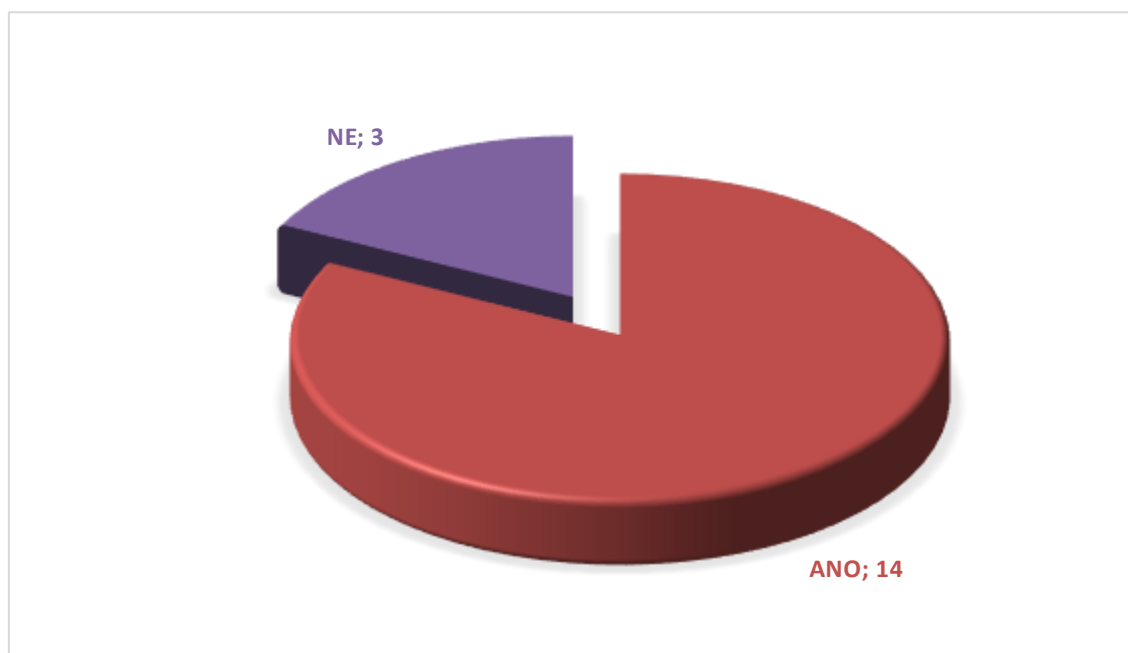
V rámci této kapitoly budou interpretována získaná data. Tato data budou sloužit pro zodpovězení vlastních výzkumných otázek. Otázky byly rozčleněny do několika tematických souborů (život minoritní společnosti ve společnosti majoritní, romská menšina, romská problematika, její prezentace v médiích a názory občanů na tuto prezentaci). V rámci výzkumných otázek bylo zjišťováno, jaké jsou hlavní motivy ve změnách pohledu na problematiku nepřizpůsobivých obyvatel na Šluknovsku.

Vlastní dotazník byl tvořen 21 otevřenými otázkami. Respondenti byli muži (10) ve věku od 20 do 40 let a ženy (7) ve věku od 21 do 73 let. Jejich odpovědi jsou pro přehlednost zpracovány do tabulek a grafů. Nejzajímavější odpovědi (z našeho hlediska) jsou zaznamenány v tabulkách formou přímé řeči. Téma celého dotazníku bylo rozděleno na tři oblasti, a to na oblast týkající se života minoritní společnosti ve společnosti majoritní (otázky č. 2 a 3), dále na oblast věnující se romské menšině (otázky č. 4 až 7). Poslední oblast (otázky č. 8 až 22) se týká romské problematiky, její prezentace v médiích a názorů občanů na tuto prezentaci.

Tabulka č. 1: Je pro Vás zajímavá otázka života menšin ve většinové společnosti? Čím, z jakého důvodu? (Dotazník, otázka č. 2)

NE	Tři dotazovaní uvedli, že otázka života menšin ve většinové společnosti pro ně není zajímavá. Jedna respondentka uvedla, že: <i>„O menšiny se nijak nezajímám. Důvodem je to, že bych byla pořád naštvaná.“</i> Dva dotazovaní své důvody, proč je tato otázka nezajímá, neuvedli.
ANO	Čtrnáct dotazovaných zajímá život menšiny ve většinové společnosti. Jako nejčastější důvody svého zájmu o tuto problematiku uvedli respondenti otázky týkající se kriminální činnosti menšin, jejich neschopnost se začlenit do majoritní společnosti a strach z vyhocení celé situace. <i>„Je potřeba eliminovat jejich kriminální činnost.“</i> <i>„Nevidím snahu romské menšiny o zásadní zlepšení jejich situace.“</i> <i>„Mám obavy z nepřiměřeného vyhocení ze strany majoritní společnosti či určitých extremistických skupin.“</i>

Graf č. 1: Zájem o otázku života menšin ve většinové společnosti (v počtech odpovědí)

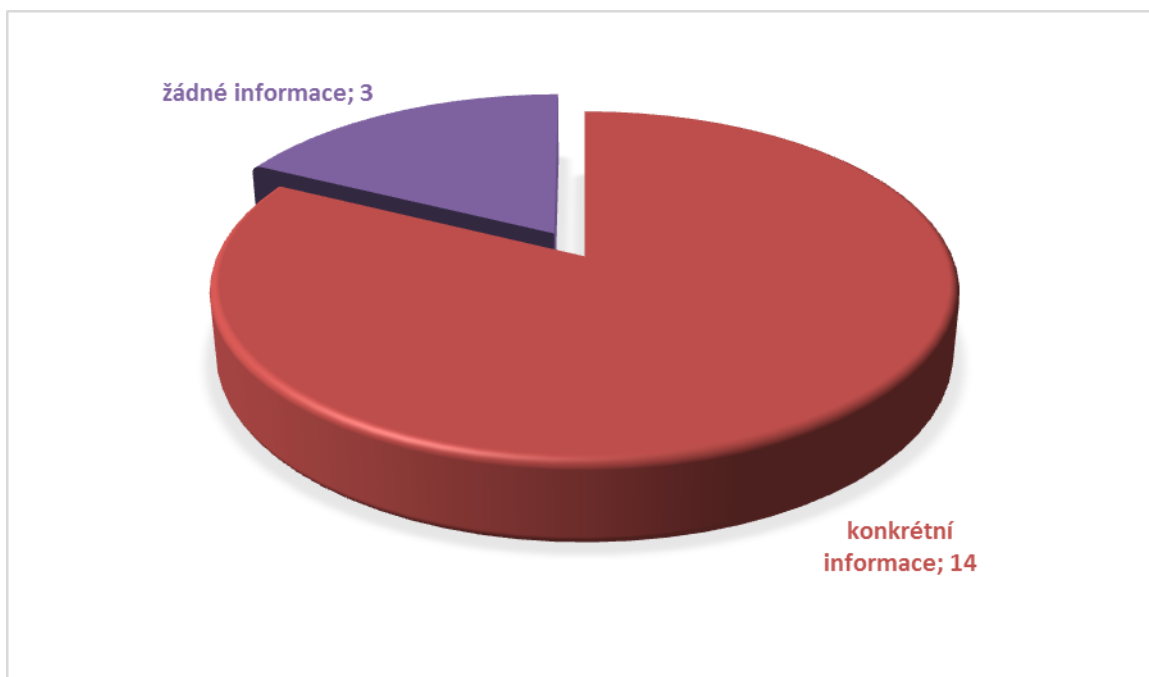
Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 2: Jaké informace o menšinách, konkrétně o Romech, Vás v médiích v poslední době nejvíc zaujaly? (Dotazník, otázka č. 3)

ŽÁDNÉ INFORMACE	Tři dotazovaní uvedli, že v poslední době je v médiích nezaujaly žádné informace o romské menšině.
KONKRÉTNÍ INFORMACE	Dva respondenti uvedli, že je nejvíce zaujal mačetový útok.
	Tři dotazované nejvíce zaujala informace týkající se vraždy mladé dívky v Jiříkově.
	Tři respondenti sledují problematiku romského etnika v médiích pravidelně. Jsou přesvědčeni o tom, že média pravdivé informace zkreslují. <i>„Masmédia o tom píší určitý čas velice masivně a pak se po pár měsících či letech dozvíte, jak kdo doopravdy dopadl, většinou už to však nikoho nezajímá.“</i> <i>„Česká média jsou z větší části rasistická, zneužívají rasistické nálady české společnosti. Až na malé výjimky.“</i>
	Čtyři dotazovaní se zaměřili na informace, které se týkají především kriminálních činů, které páchají Romové, dále se zaměřili na informace týkající se nezaměstnanosti a pobírání sociálních dávek též u romské populace.
	Dva respondenty nejvíce zaujaly informace, které se týkají problematiky ubytování Romů v pronajatých bytech a s tím spojené podivné podnikatelské praktiky. <i>„Situace se naprosto změnila, když se mnozí podivní podnikatelé stali majiteli sídlišť a některých domů, kam se stěhovali především nepřizpůsobiví“.</i>

Graf č. 2: Média (v počtech odpovědí)

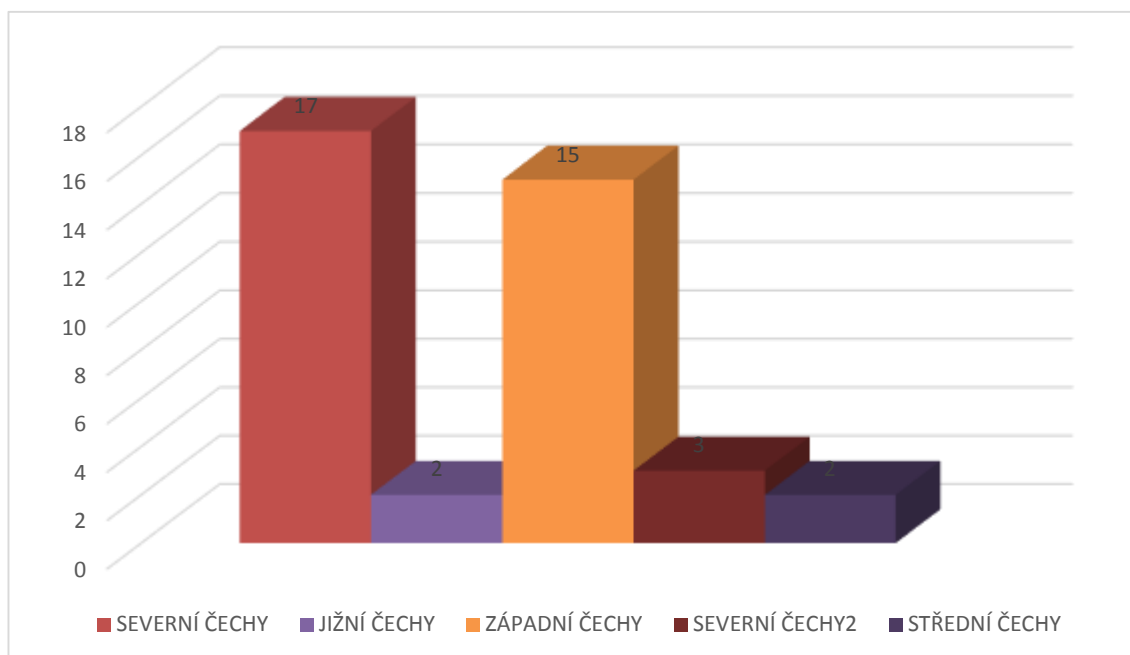

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 3: V jakých oblastech ČR podle Vás žije nejvíce Romů? (Dotazník, otázka č. 4)

SEVERNÍ ČECHY	Sedmnáct dotazovaných uvedlo, že v severních Čechách žije hodně Romů.
JIŽNÍ ČECHY	Dva dotazovaní si myslí, že v jižních Čechách žije hodně Romů.
ZÁPADNÍ ČECHY	Patnáct respondentů uvedlo, že v západních Čechách žije hodně Romů
VÝCHODNÍ ČECHY	Tři dotazovaní uvedli, že ve východních Čechách žije hodně Romů.
STŘEDNÍ ČECHY	Dva respondenti uvedli, že ve středních Čechách žije hodně Romů.

Graf č. 3: Oblasti s vysokým výskytem Romů (v počtech odpovědí)

Zdroj: Vlastní výzkum

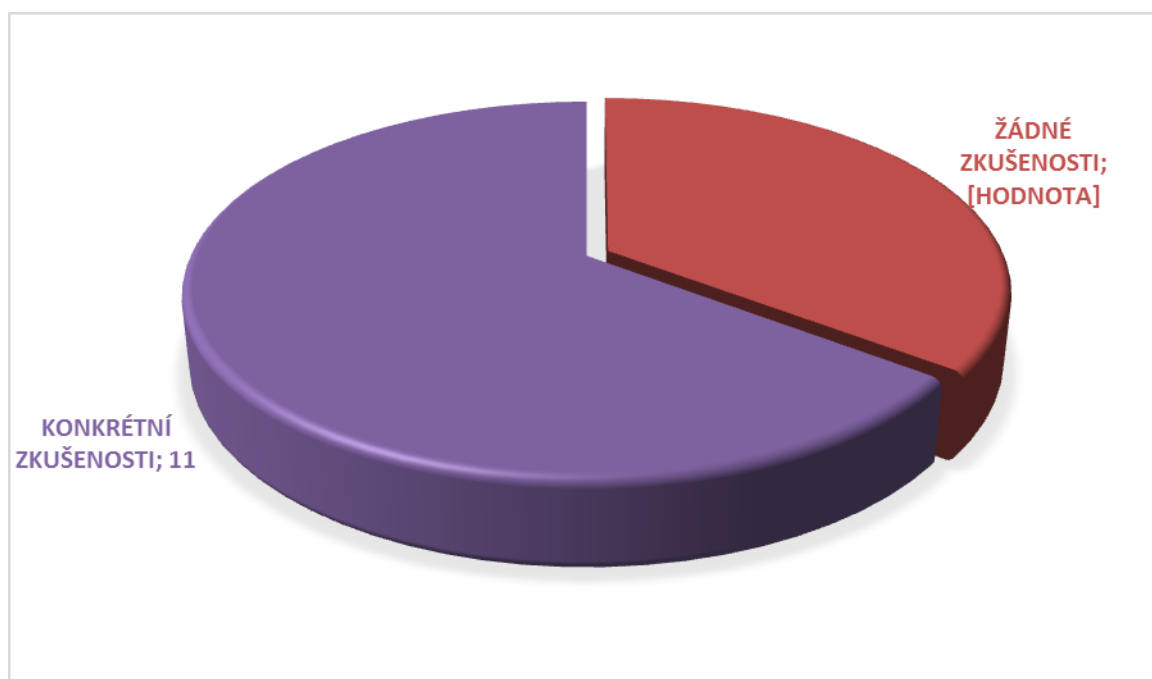
Tabulka č. 4: Jakým způsobem to tyto oblasti/města podle Vás ovlivňuje? (Dotazník, otázka č. 4)

NEGATIVNĚ	Sedmnáct dotazovaných se domnívá, že v oblastech, kde žije vyšší počet romských obyvatel, je vyšší nezaměstnanost a vyšší kriminalita. <i>„Určitě tím, že je vyšší kriminalita, vysoká míra nezaměstnanosti, stěhování lidí.“</i> <i>„V oblastech obydlených Romy je zvýšená kriminalita, a to od běžné kriminality až po závažnější činy.“</i>
POZITIVNĚ	Ani jeden z respondentů si nemyslí, že by vysoký výskyt Romů v určité oblasti znamenal její pozitivní ovlivnění.

Tabulka č. 5: Máte zkušenost se spolužitím s Romy? Můžete ji popsat? (Dotazník, otázka č. 5)

ANO	Jedenáct dotazovaných uvedlo, že mají zkušenosti se spolužitím s Romy.	Čtyři respondenti bydlí v blízkosti romských ubytoven nebo bytů. Zkušenosti mají tyto: „<i>Člověk se bojí večer s odpadky. Pořád někde sedí, shlukují se do skupinek, řvou, nadávají, napadli i sousedku.</i>“ „<i>Neustále vidím pobíhající děti po ulicích, většina z nich často pokřikuje, nepořádek je všude kolem jejich bytů a ubytoven, nerespektují pravidla.</i>“
	Tři dotazovaní uvedli, že mají zkušenost s kriminálním chováním Romů. „<i>Napíchli se nám na hodiny a protočili slušnou dávkou elektřiny, když vedle nás bydleli.</i>“ „<i>Několikrát pokus o okradení, otravování apod. Dokud jsem nedal pár do huby, neměl jsem klid.</i>“	
	Čtyři respondenti popsali své zkušenosti spíše obecně: „<i>Většina má rozsáhlý trestní rejstřík, lžou, nepracují, jsou nevzdělání, ale bydlí v krásných domech a jezdí v drahých autech.</i>“ „<i>Jsou agresivní, totálně nesocializovaní, často zotročeni návykovými látkami a ještě uměle seskupeni do malého prostoru – ghetta – ti jsou na úrovni neandrtálské tlupy:</i>“	
NE	Šest respondentů uvedlo, že dosud nemělo žádnou osobní zkušenost se spolužitím s Romy.	

Graf č. 4: Zkušenost se spolužitím s Romy (v počtech odpovědí)

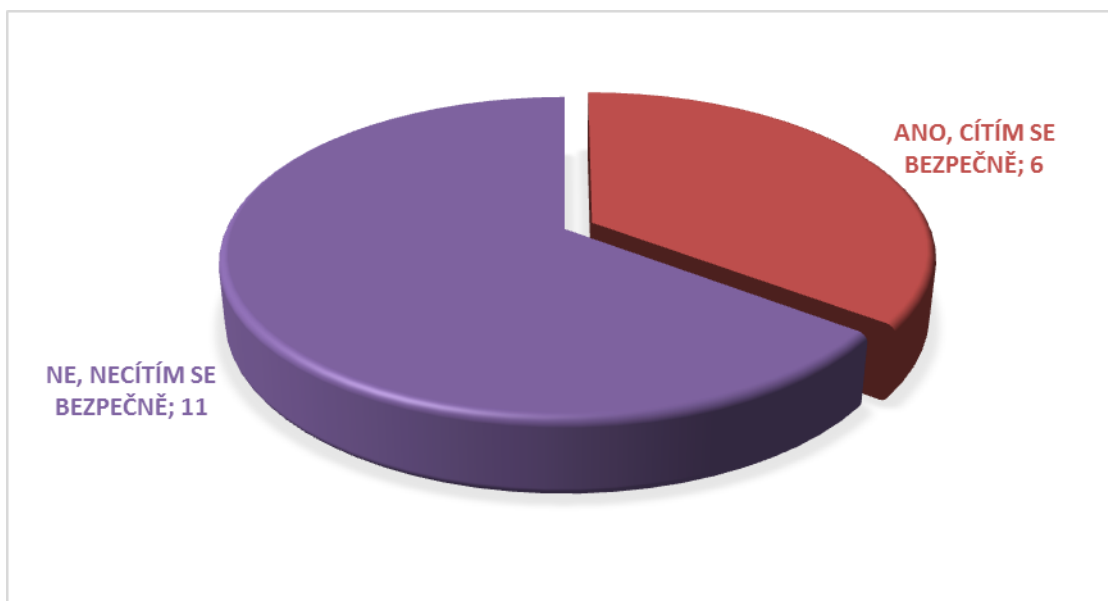

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 6: Jak vnímáte svůj pocit bezpečí v místě, kde žijete? Ovlivňuje Vás např. delikventní či kriminální jednání v místě, kde žijete? Čím jsou podle Vás tyto jevy způsobeny? (Dotazník, otázka č. 6)

ANO, CÍTÍM SE BEZPEČNĚ	Šest dotazovaných uvedlo, že se v místě svého bydliště cítí bezpečně. Kriminální či delikventní chování je v místě bydliště nijak neovlivňuje. „<i>V místě, kde žiji, se cítím bezpečně, kriminální ani delikventní jednání mne neovlivňuje. V části kde žiji, se téměř všichni znají a vzájemně respektují.</i>“	
NE, NECÍTÍM SE BEZPEČNĚ	Jedenáct dotazovaných uvedlo, že se necítí v místě svého bydliště bezpečně. Kriminální a delikventní jednání v nich vyvolává pocit strachu, čímž ovlivňuje jejich životy. „<i>Necítím se bezpečně, když procházím okolo nich.</i>“ „<i>Večer se bojím vyjít ven.</i>“	Šest respondentů uvedlo, že delikventní a kriminální chování je podle nich způsobeno: „<i>minimálním vzděláním a velmi zanedbanou rodinnou výchovou mladé romské generace, která a priori přijímá modely chování starších generací, je rezignovaná, smířená a snad i spokojená s vyhlídkou života na sociálních dávkách.</i>“ Tři dotazovaní uvedli, že delikventní a kriminální chování je podle nich způsobeno tím: „<i>že se lidi nudí a proto páchají zločiny. Buď z nudy, anebo za vidinou toho, že druhý má víc než on, ale nenapadne je jít pracovat a vydělat si na to, radši to ukradnou.</i>“ Dva respondenti uvedli, že podle nich je kriminalita a delikventní chování způsobeno především: „<i>nedostačujícími pracovními místy a distribucí drog, především do blízkých měst za hranicemi ČR.</i>“

Graf č. 5: Pocit bezpečí v místě bydliště (v počtech odpovědí)

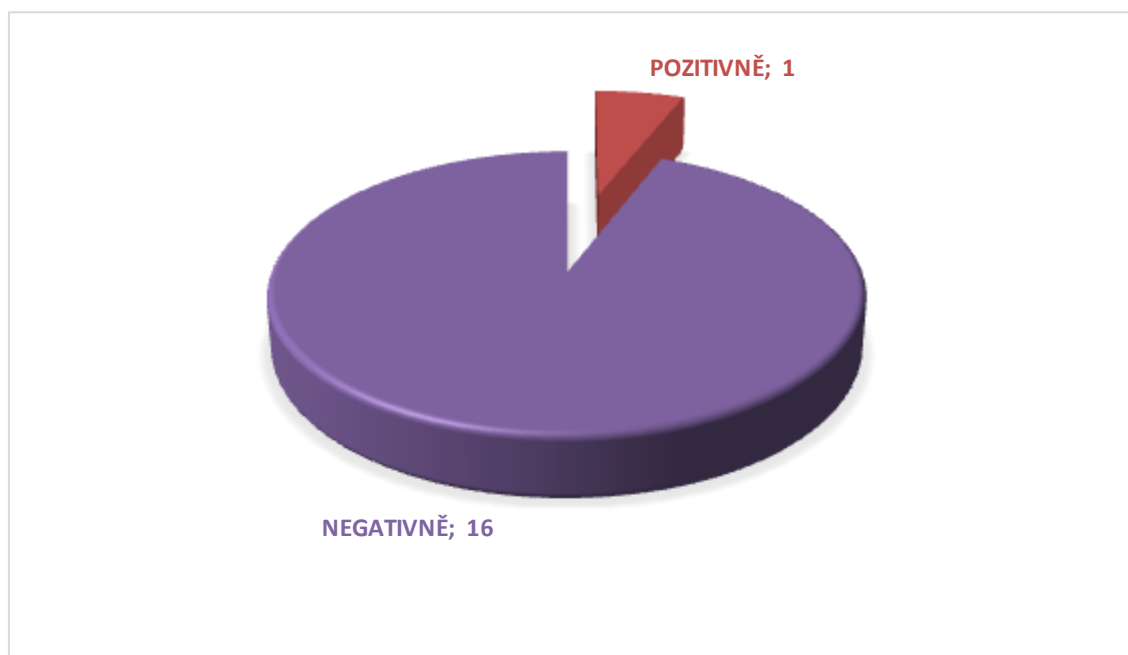

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 7: Jak vnímáte romskou menšinu obecně? (Dotazník, otázka č. 7)

POZITIVNĚ	Jeden z respondentů vnímá romskou menšinu pozitivně. „ <i>Jsme národ, máme své tradice a vy zase máte ty své, a to, že jsem černý, to vadí asi bílejm nejvíc.</i> “
NEGATIVNĚ	Šestnáct dotazovaných hodnotí romskou menšinu negativně. „<i>Jsou to nevychovaní lidé bez jakýchkoliv návyků. Jsou to paraziti, kteří pobírají dávky, které jsou jim tvořeny z peněz daňových poplatníků.</i>“ „<i>Jsou problematickou menšinou ve všech úhlech pohledu, majoritní společnost jí nikdy neustoupí, vláda není schopna tuto problematiku efektivně řešit a romská menšina se takřka není schopna přizpůsobit většinové společnosti.</i>“ „<i>Jsou to lháři a kriminálníci.</i>“ „<i>Romskou menšinu vnímám jako nepřizpůsobivé občany.</i>“

Graf č. 6: Vnímání romské menšiny obecně (v počtech odpovědí)

Zdroj: Vlastní výzkum

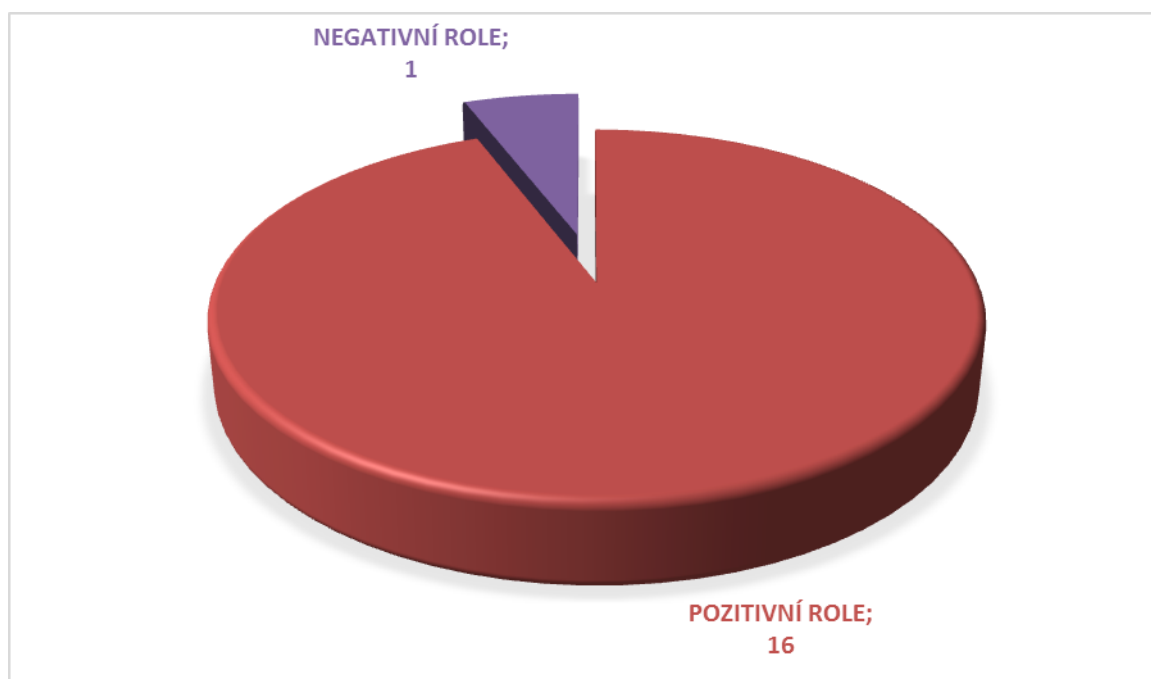
Tabulka č. 8: Můžete popsat, co je podle Vás sociální začlenění? Jaký názor máte na sociální začlenění/začleňování Romů v ČR?

Co je sociální začlenění.	Sedmnáct dotazovaných uvedlo, že sociální začlenění je zapojení (začlenění) menšin do majoritní společnosti. <i>„Sociálně začlenění občané jsou ti, kteří zapadají do společnosti, řídí se pravidly, chovají se tak, jako každý normální občan ČR.“</i>
Názor na sociální začlenění/začleňování.	Sedmnáct respondentů je přesvědčeno o tom, že sociální začleňování Romů do majoritní společnosti je velice složité a že se příliš nedaří Romy začlenit. <i>„Většina Romů se díky svému chování řadí mimo naši společnost.“</i> <i>„Romové se přizpůsobují pouze využíváním dávek, ale povinnosti nemají.“</i> <i>„No nejhorší bylo to, když nás bílí přestěhovali na okraj do ubytoven, který jsou ještě ke všemu hrozně drahý.“</i> <i>„Názor mám takový, že pokud to nevezmou za své členové menšiny, těžko to půjde. Z jádra jejich původu a chování je to u romské menšiny dosti obtížné, ne-li nemožné.“</i>

Tabulka č. 9: Jak byste popsal/a roli „bílé“ většiny v sociálním začleňování?

POZITIVNÍ ROLE	Šestnáct dotazovaných hodnotí roli „bílé“ většiny pozitivně. <i>„Ochota menšinu přijmout a podporovat ji.“</i>
NEGATIVNÍ ROLE	Jeden respondent hodnotí roli „bílé“ většiny v sociálním začleňování negativně. <i>„No, oni nás vystěhovali, no, nejdřív nastěhovali. Stěžujou si na Romy, že nepracují a nesnaží se. Kdykoliv se jdu ale zeptat na práci, vyrazej mě už na vrátnici, že mě nechtěj.“</i>

Graf č. 7: Role „bílé“ většiny (v počtech odpovědí)

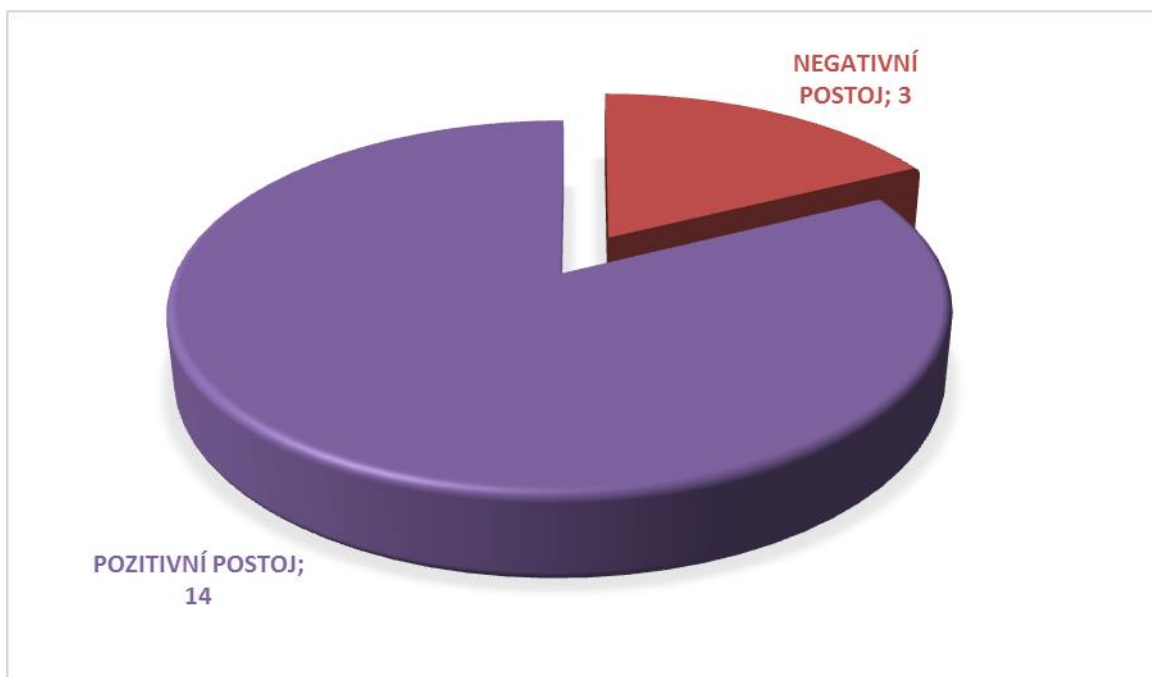

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 10: Jaký je Váš postoj/ názor na nepokoje na Šluknovsku v roce 2011?
(Dotazník, otázka č. 10)

NEGATIVNÍ POSTOJ	Tři dotazovaní zaujímají vůči nepokojům na Šluknovsku negativní postoj. <i>„Byla to vyhrocená a manipulovaná reakce na skutečné příčiny.“</i> <i>„Hrozný to bylo, bál jsem se o děti, bílý byli hrozně sprostí, ale to dělali ti náckové a normální s nima machrovali. Nafoukli pár věcí a my jsme se báli chodit ven skoro celý rok.“</i> <i>„Velká nafouklá mediální bublina.“</i>
POZITIVNÍ POSTOJ	Čtrnáct dotazovaných zaujímá k nepokojům na Šluknovsku pozitivní postoj. Podle jejich názoru byla velká část místních obyvatel dlouhou dobu nespokojena se stávající situace, a proto se ozvali. <i>„Je to pouze vyhrocení déletrvající situace. Lidem jednoduše došla trpělivost. Tyto události se budou dříve nebo později opakovat.“</i> <i>„Škoda, že to nevypuklo ve větší nepokoje. Bílí lidé měli ten odpad smést tam, kam patří...“</i> <i>„Právem rozzlobení lidé.“</i>

Graf č. 8: Postoj vztahující se k nepokojům na Šluknovsku (v počtech odpovědí)

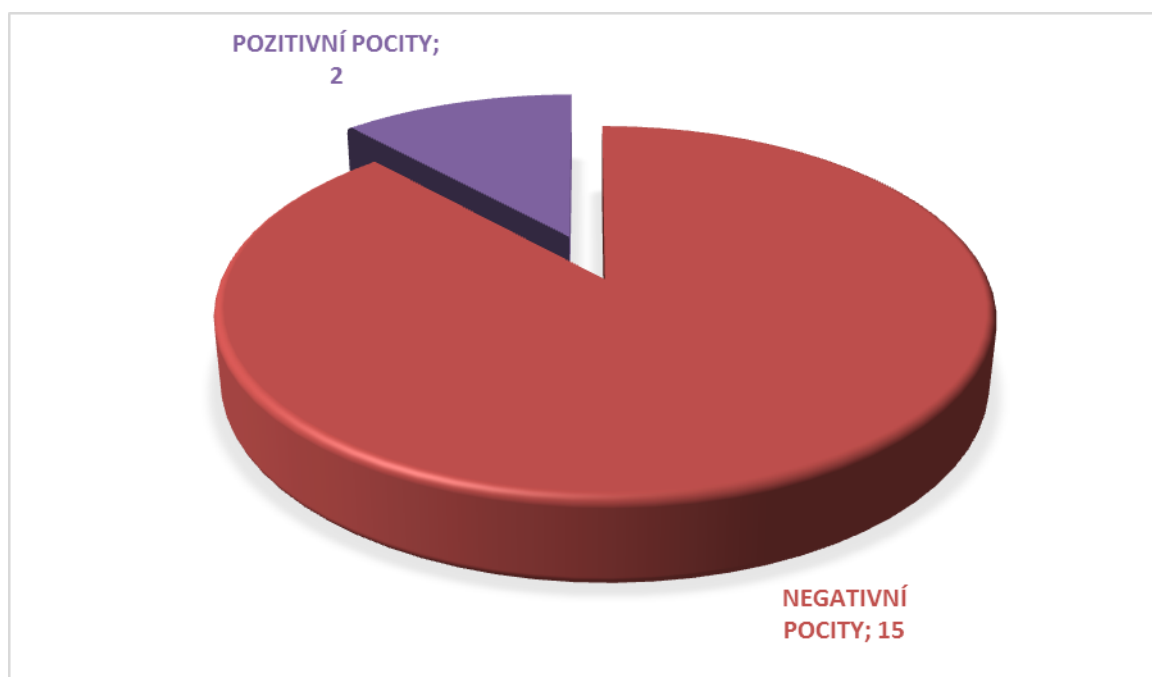

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 11: Jaké ve Vás tyto nepokoje vyvolávaly pocity? (Dotazník, otázka č. 11)

POZITIVNÍ POCITY	Dva dotazovaní uvedli, že v nich tyto nepokoje vyvolaly pozitivní pocity. <i>„Konečně revolta.“</i> <i>„Konečně se lidé postavili a ukázali, co si myslí.“</i>
NEGATIVNÍ POCITY	Patnáct respondentů uvedlo, že v nich tyto nepokoje vyvolaly negativní pocity. Mezi nejčastější negativní pocity, které respondenti uvedli, patřil strach, pocit nebezpečí, pocit beznaděje a bezmocnost. <i>„Cítla jsem se nešťastně, protože to vypadá, že zoufalost lidí dosáhla vrcholu.“</i> <i>„Pocity strachu, nebezpečí a zhnusení.“</i> <i>„Cítil jsem zejména pocit beznaděje, protože lidé na Šluknovsku nemají naději.“</i>

Graf č. 9: Pocity vyvolané nepokojí (v počtech odpovědí)

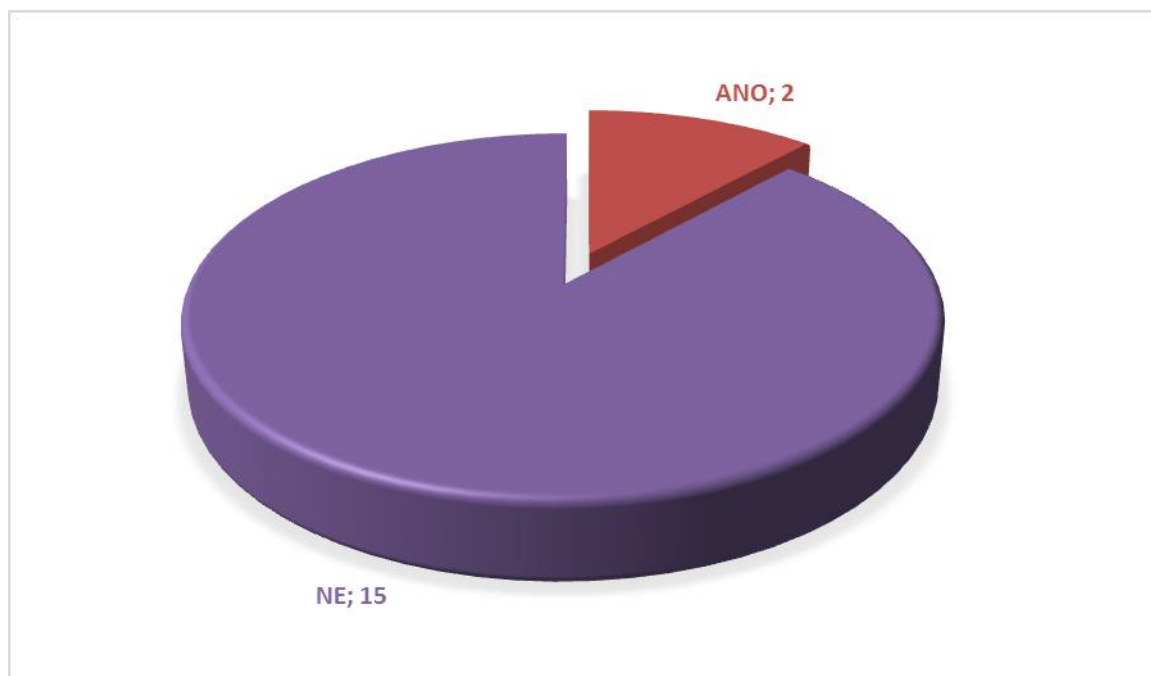

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 12: Zúčastnil/a jste se některých demonstrací nebo pochodů v roce 2011?
Z jakého důvodu? Co bylo Vaší motivací? (Dotazník, otázka č. 12)

ANO	Dva dotazovaní uvedli, že se demonstrací zúčastnili. První respondent jako svůj důvod pro účast uvedl toto: <i>„Nenávist k parazitům byl můj důvod“</i>. Druhý dotazovaný vedl, že se zúčastnil: <i>„dvou klidnějších demonstrací. Doufala jsem, že čím víc lidí bude demonstrovat, tím větší bude možnost změny.“</i>
NE	Patnáct respondentů uvedlo, že se demonstrace nezúčastnili. Jako důvod své neúčasti uvedli tři dotazovaní, že byli pracovně mimo město, jinak by se zúčastnili. Třináct respondentů jako důvod své neúčasti uvedlo nechť zapojit se do těchto demonstrací a připojit se k jakékoliv straně. <i>„Ne nikdy, tohle je věc, kdy nehodlám podpořit ani jednu stranu, protože je to krajní situace, která dělí dva jasné názory. Z korektnosti, která ve mně je, to nejde.“</i>

Graf č. 10: Účast na demonstracích nebo pochodech konaných v roce 2011 (v počtech odpovědí)

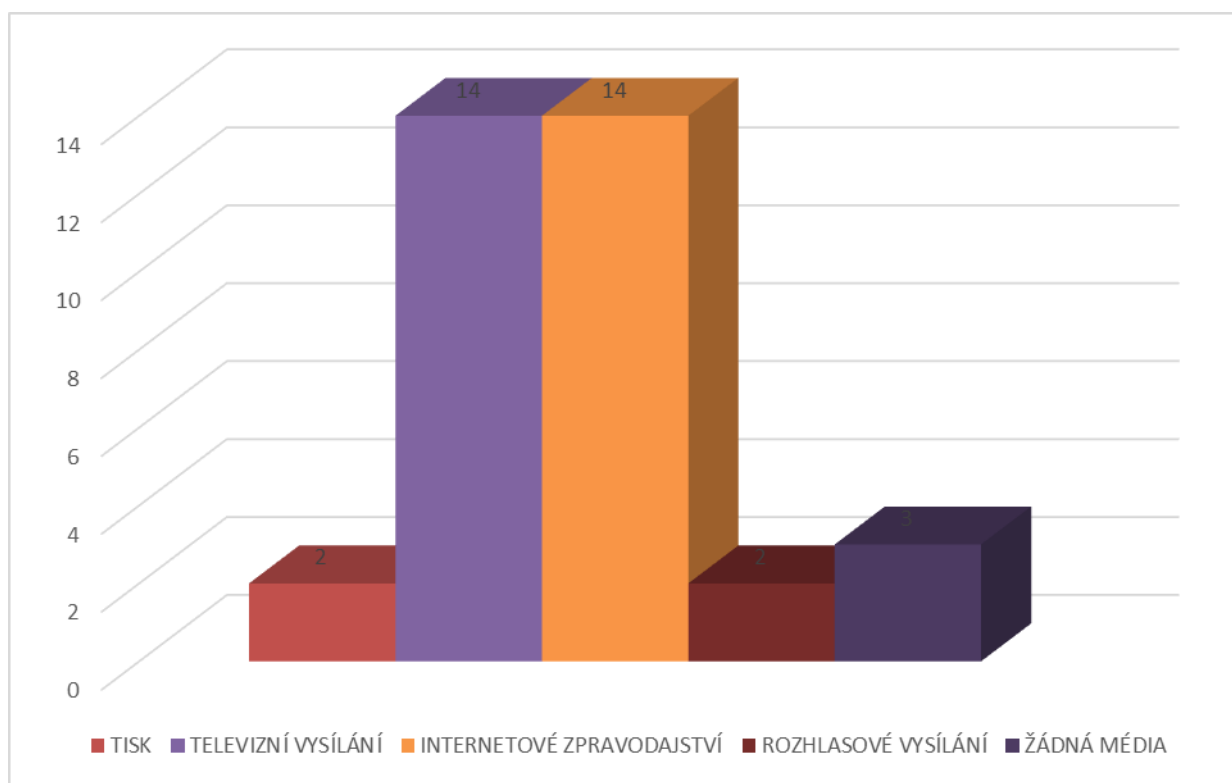
Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 13: Jaká média sledujete? (Dotazník, otázka č. 13)

INTERNETOVÉ ZPRAVODAJSTVÍ	Čtrnáct dotazovaných sleduje internetové zpravodajství.
TISK	Pět dotazovaných čte noviny.
TELEVIZNÍ VYSÍLÁNÍ	Čtrnáct respondentů sleduje televizní vysílání. Nejčastěji ČT.
ROZHLASOVÉ VYSÍLÁNÍ	Dva dotazovaní poslouchají rozhlasové vysílání.
ŽÁDNÁ MÉDIA	Tři respondenti nesledují žádná média.

Graf č. 11: Sledování médií (v počtech odpovědí)

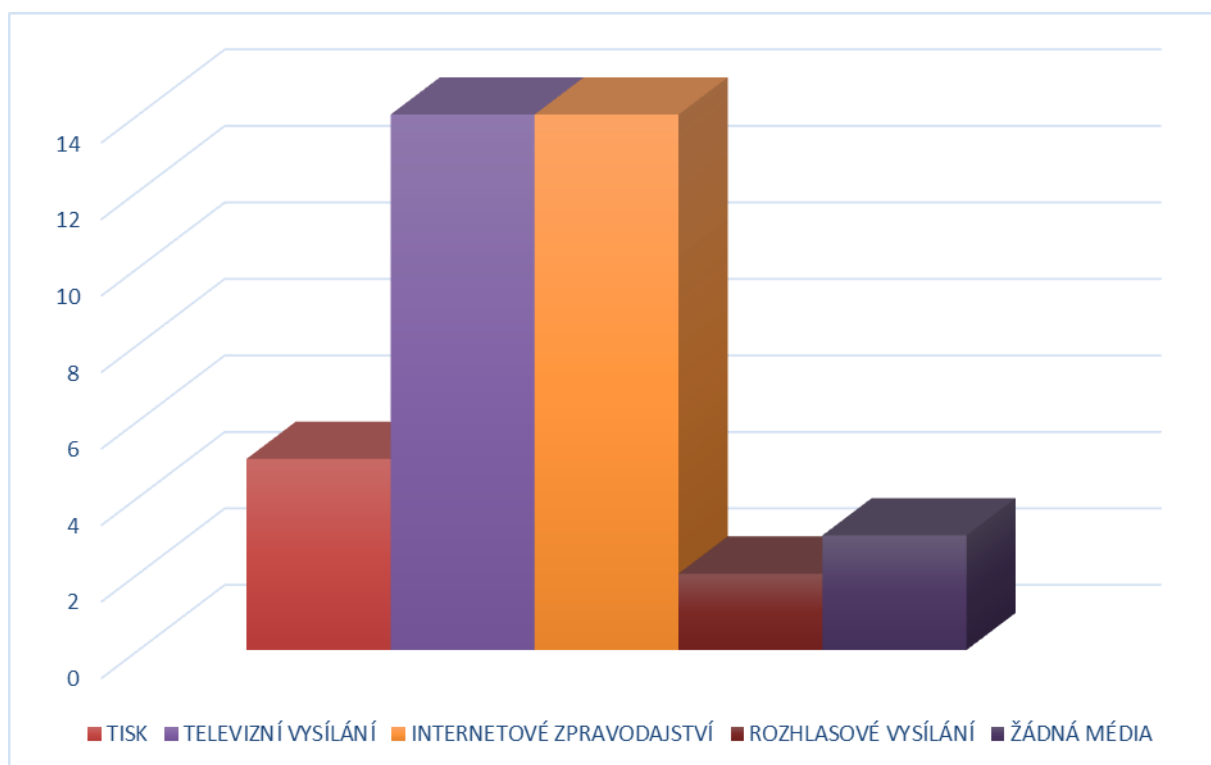

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 14: Která média považujete za důvěryhodná? (Dotazník, otázka č. 14)

INTERNETOVÉ ZPRAVODAJSTVÍ	Čtrnáct dotazovaných považuje internetové zpravodajství za důvěryhodné.
TISK	Pět dotazovaných považuje tisk za důvěryhodný.
TELEVIZNÍ VYSÍLÁNÍ	Pět respondentů považuje televizní vysílání za důvěryhodné.
ROZHLASOVÉ VYSÍLÁNÍ	Dva dotazovaní považují rozhlasové vysílání za důvěryhodné.
ŽÁDNÁ MÉDIA	Tři respondenti nepovažují žádná média za důvěryhodná.

Graf č. 12: Důvěryhodná média (v počtech odpovědí)

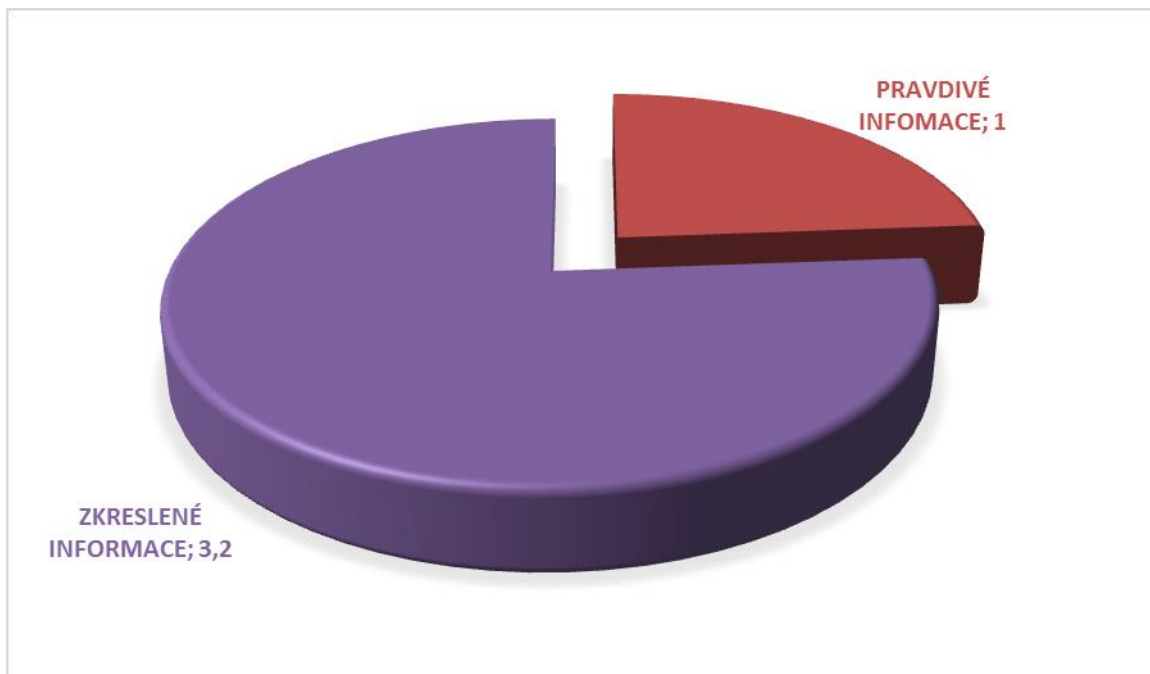

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 15: Jakým způsobem byly nepokoje na Šluknovsku v těchto médiích popisovány? Odpovídal podle Vás tento způsob informování skutečnosti v dané lokalitě? (Dotazník, otázka č. 15)

PRAVDIVÉ INFORMACE	Jeden z dotazovaných uvedl, že média poskytla pravdivé a nezkreslené informace o tom, jak nepokoje na Šluknovsku probíhaly.
ZKRESLENÉ INFORMACE	Šestnáct dotazovaných si myslí, že nepokoje na Šluknovsku neprobíhaly tak, jak to média prezentovala. Jsou přesvědčeni o tom, že média situaci zveličovala, uváděla nepravdivé informace a nedala prostor k vyjádření oběma stranám. <i>„Média si přibarvovala situaci, některá fakta ani nebyla pravdivá.“</i> <i>„Nebyl dán vždy prostor všem stranám. Média využívají hlavně provokativní reakce, které zapůsobí na diváky.“</i> <i>„Hlavně televize to zkreslovala. Mnohdy se tato vysílání stávala a stávají podrobným popisem pro další trestnou činnost.“</i>

Graf č. 13: Informace poskytované médii o nepokojích na Šluknovsku (v počtech odpovědí)

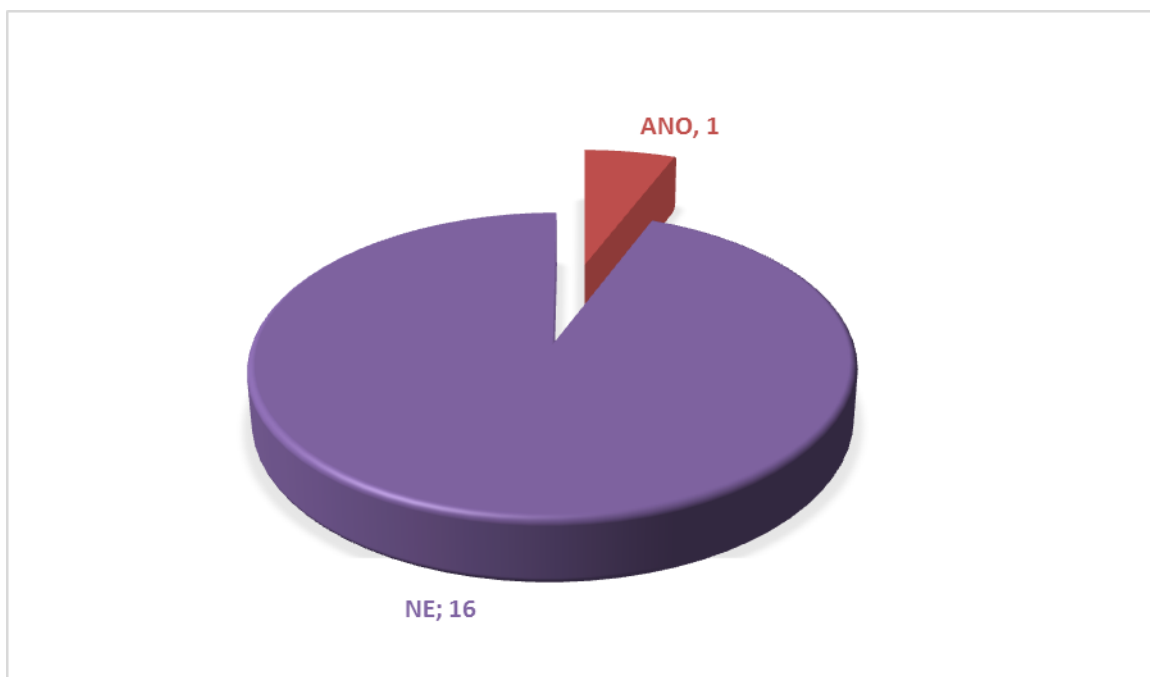

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 16: Ovlivnila Vás tato média ve Vašem názoru na danou situaci? Jakým způsobem ovlivnila média vaše stanovisko k nepokojům, popř. k romské menšině? (Dotazník, otázka č. 16)

ANO	Jednoho z dotazovaných média ovlivnila negativně, svou odpověď však více nerozvedl.
NE	Šestnáct dotazovaných uvedlo, že média jejich názor nijak neovlivnila. „Názor před i po mám pořád stejný.“ „Snažím si držet vlastní úsudek.“

Graf č. 14: Ovlivnění stanoviska k nepokojům médií (v počtech odpovědí)

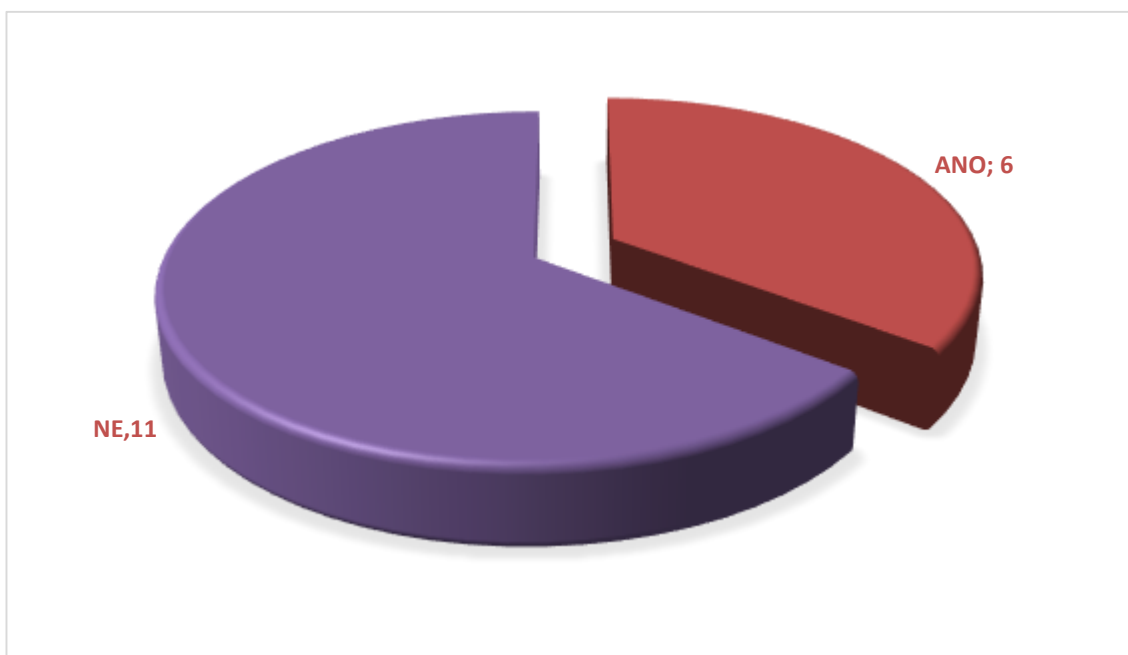

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 17: Znáte nějaké osoby, které v této situaci vystupovaly do popředí (byly medializovány)? Jaký na ně máte názor?

ANO	Šest respondentů uvedlo, že zná některé osoby, které byly v dané situaci medializovány. <i>„Znám organizátora demonstrací. Nebojí se říct svůj názor.“</i> <i>„Znám jich pár a jejich trestní rejstřík mluví za vše.“</i> <i>„Znám. Bohužel. Několik lidí mě zklamalo.“</i> <i>„No ten Kohout. To je zlý člověk.“</i>
NE	Jedenáct dotazovaných uvedlo, že nezná žádné osoby, které byly v dané situaci medializovány.

Graf č. 15: Znalost osob, které byly medializovány (v počtu odpovědí)

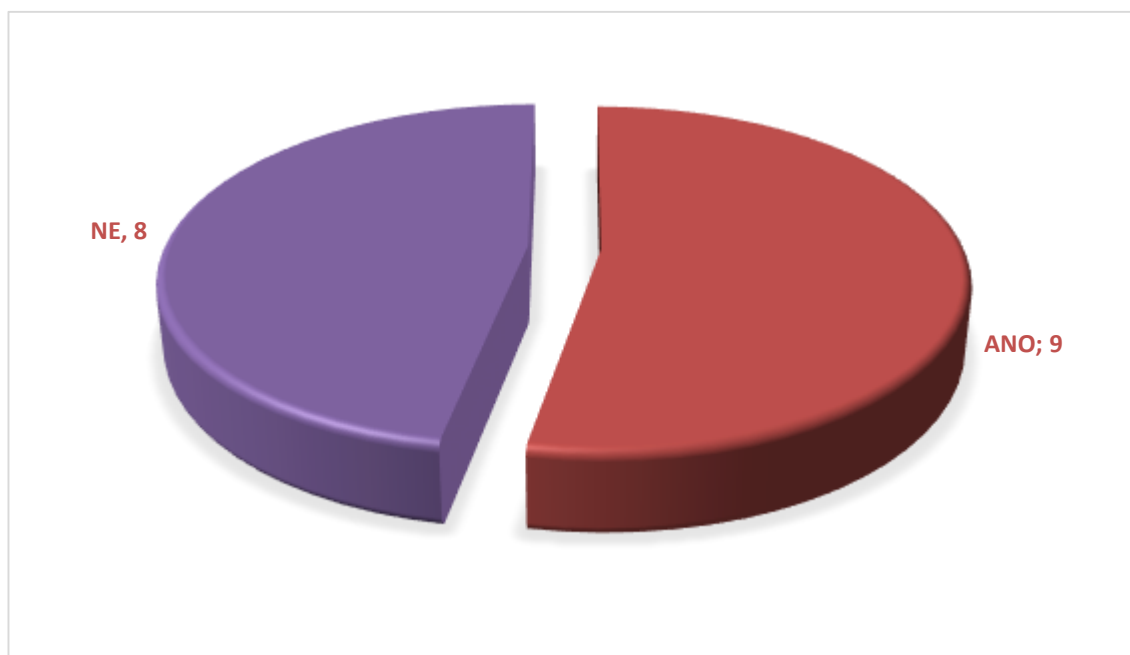
Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 18: Znáte pojem doosidlování pohraničí? Můžete popsat, jak k němu v historii docházelo? (Dotazník, otázka č. 18)

ANO	Osm dotazovaných uvedlo, že pojem doosidlování pohraničí znají. Všech osm respondentů tento pojem spojuje s osídlením pohraničí, které zůstalo opuštěné po odsunu sudetských Němců. „ <i>Německé obyvatelstvo bylo nuceně vysídleno a vylidněné území bylo potřeba znovu osídlit.</i> “ „ <i>Doosidlování probíhalo po odsunu Němců ze Sudet. Pak se pozvali lidé k novému životu, což moc nevyšlo, a pak se doosidlovalo snad i násilím ze Slovenska.</i> “
NE	Devět dotazovaných neví, co pojem doosidlování znamená.

Graf č. 16: Znalost pojmu doosidlování (v počtu odpovědí)

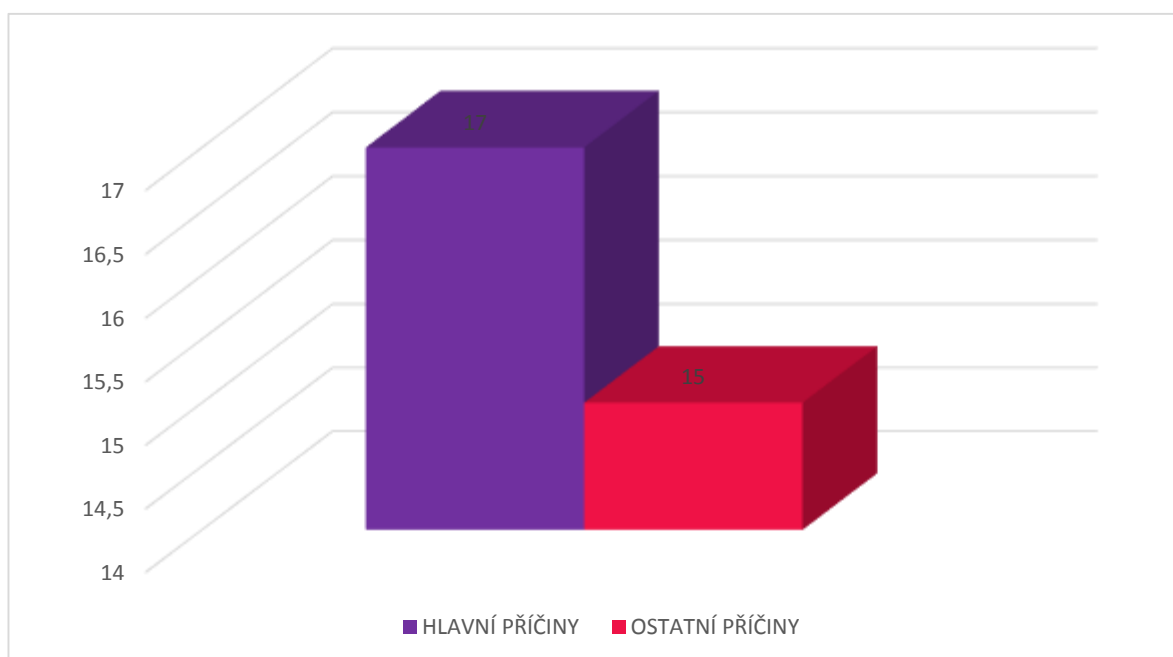

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 19: Z jakých příčin došlo, podle Vás, k nepokojům na Šluknovsku? Jsou tyto důvody ovlivněny časem? Jsou tyto důvody ovlivněny politických pozadím? Jaké další vlivy (vnější, vnitřní) shledáváte ve vzniku těchto událostí jako podstatné? (Dotazník, otázka č. 19)

Hlavní Příčiny	Osm dotazovaných uvedlo, že hlavní příčinou je příliv nových Romů na Šluknovsko. Dalších pět dotazovaných uvedlo, že se jedná o nečinnost vlády a vedení měst. Poslední čtyři respondenti uváděli, že místním občanům došla trpělivost a vzrostl mezi nimi strach. <i>„Obyvatelstvo Šluknovska je v koncích. Hrozí mu chudoba, celé území chátrá. Bohužel ČR na tom není celkově vůbec dobře a okrajové oblasti jsou na tom nejhůře.“</i> <i>„Říká se, že čas všechno zahojí, ale podle mě je spousta křivd a chyb ve vzduchu, jež jsou dílem minulých režimů.“</i>
Ostatní příčiny	Patnáct respondentů uvedlo k hlavním příčinám i další. <i>„Pohár trpělivosti se ve společnosti plnil a plnil, až přetekl mačetovým útokem v Novém Boru a sérií napadení v Rumburku a Varnsdorfu.“</i> <i>„Lidi si řekli dost.“</i>

Graf č. 17: Příčiny nepokojů na Šluknovsku

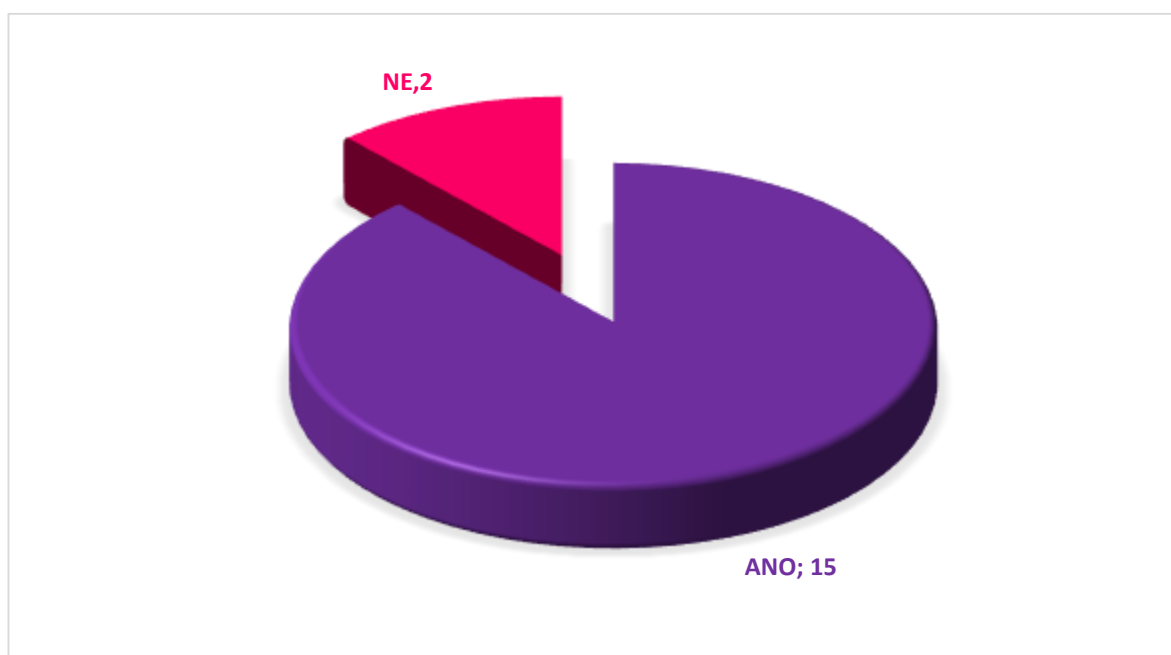

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 20: Popište jednu, či více, organizací pracujících s romskou menšinou, prosím. (Dotazník, otázka č. 20)

ANO	Pět dotazovaných uvedlo, že alespoň jednu organizaci zná. Především se jedná o organizace jménem Romea, CEDR, Člověk v tísni. <i>„os Na křižovatce - město ji nechalo zkrachovat, Romské hlídky - doše grant, město je nepřevzalo, CEDR – funguje“</i>
NE	Dvanáct dotazovaných o žádné organizaci neví, či si její název nepamatuje.

Graf č. 18 Znalost organizací pracujících s Romskou menšinou (v počtech odpovědí)

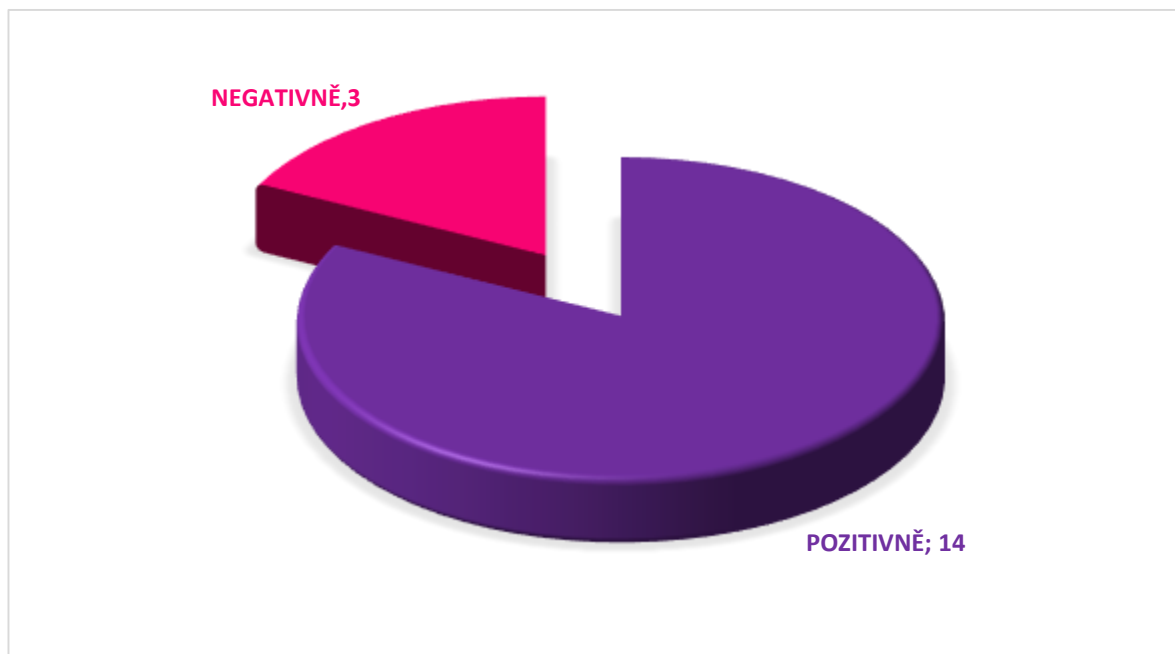

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 21: Jak hodnotíte práci těchto organizací? (Dotazník, otázka č. 21)

POZITIVNĚ	Čtyři dotazovaní uvádí, že organizace provádějí svoji práci výborně. <i>„Jsou to sdružení pečující o romskou kulturu a dělají to moc dobře.“</i> <i>„ Výborná, ale nebylo jim to nic platné. CERD funguje velmi dobře. “</i>
NEGATIVNĚ	Třináct z dotazovaných nedokáže zcela posoudit, jak tyto organizace fungují. také si myslí, že jsou tyto organizace ve své práci neefektivní.

Graf č.19 : hodnocení práce organizací pracujících s romskou problematikou (v počtech odpovědí)

Zdroj: vlastní výzkum

7. DISKUSE

Otázka romského etnika v regionu Šluknovska je stále aktuální. Většina dotazovaných se shodne na tom, že nepokoje v roce 2011 byly pouze jedny z mnoha dalších. Z analýzy, kterou provedla Agentura pro sociální začleňování je znát, že média dost pravděpodobně ovlivnila postoj velké části obyvatel Šluknovska k Romům. Díky tomu se prohloubilo negativní vnímání této minority. Důvodem pro toto negativní vnímání může být jejich generalizovaná prezentace jako občanů, kteří si nezaslouží solidaritu a podporu většinové společnosti. Značná část respondentů uvedla, že média téměř pokaždé uváděla zkreslené nebo neúplné informace. V dalších otázkách, týkajících se soužití s Romy, se též velká část respondentů vyjadřovala obdobně, jako to činí média. Např. „*Není pro mě zajímavá ze stránky toho, jak se tu k nám chovají, k většině. Chodím do práce a z výplaty jde 3.5 tisíc na daně, což znamená na Romy, kteří nezaplatí ani korunu a na dávkách berou třikrát víc než já.*“ Srovnat to mohu s článkem v děčínském deníku, kdy název mluví jasně „*Cikáni do práce!*“, řvali lidé. Těm podle novinářů na Šluknovsku došla trpělivost s bující kriminalitou a někteří si dokonce s Romy chystali vyřídit účty (Děčínský deník, 27. srpna 2011) .

Na dotaz, kde je největší výskyt romské populace odpovědělo všech 17 respondentů, že jsou to severní Čechy a 15 z nich si na druhé místo dosadilo západní Čechy. Zbylé regiony byly zmíněny pouze okrajově. Po roce 1989 byl zaveden zcela odlišný přístup k otázce lidských práv i ke svobodě jednotlivce. Některé metody používané minulým režimem se staly neúnosnými. V roce 1991 proběhlo sčítání lidu, domů a bytů, jež bylo postavené na jiných metodických základech než předešlá sčítání. Předešlá sčítání v hledání alespoň přibližného počtu Romů v ČR jsou naprosto nulová. (Davidová, 2005)

Soužití majority s romskou menšinou nikdo z dotazovaných neuvedl jako pozitivum pro jednu ze stran. Mnohé romské komunity jsou ve svém úsilí o integraci stále závislé na pomoci většinové lokální společnosti a orgánů místních samospráv. Dnešní společnost naštěstí pochopila, že budováním různých projektů na posílení potenciálu jednotlivých osob romské komunity, přispívají sice k pomalejší, ale stále vzrůstající schopnosti řešit si své problémy vlastními silami. Komunistický režim

hodnotil romskou problematiku jako něco, co musí mít neustále pod kontrolou a nedokázal Romy naučit identifikovat své potřeby a problémy. Dále pak společně hledat a nalézat jejich řešení i společně organizovat realizaci těchto řešení. (Šimíková, 2004)

11 respondentů uvedlo, že mají blízké zkušenosti s chováním Romů a další tři uvedli konkrétní případy trestných činů romského etnika. Vzhledem k takto bohatým zkušenostem se nabídl otázka kontroly a strachu. Nutí člověka špatná zkušenost k tomu, aby začal věřit mediálně vyobrazeným případům násilí s rasovým podtextem? U vzorků zkoumaných jsem shledala odpověď ne. I přes veškeré zkušenosti část z nich uvedla, že se cítí relativně bezpečně. *„Cítím se celkem bezpečně. Kriminalita je způsobena především nedostačujícími pracovními místy a distribucí drog, především do blízkých měst za hranicemi ČR.“* Takto zní jedna z odpovědí. Zda jde o informaci založenou na skutečnosti, nelze ničím potvrdit a ani vyvrátit. 12 respondentů se bezpečně necítí a údajně už se ani cítit nebudou, pokud nenaleznou sami účinné řešení této problematiky.

Ve spojitosti s předešlými otázkami jsem se ptala na vnímání romské menšiny. Pouze jeden respondent uvedl své pozitivní myšlení. Zbýlých šestnáct respondentů je negativně naladěno a Romům nevěří.

V souvislosti s takto negativním postojem, odpovědělo všech 17 dotazovaných, že ví co je sociální začleňování a dokonce si i uvědomují, že se nejedná o dočasnou situaci. Opět je zřejmé, z některých odpovědí, že začlenění Romů do společnosti podle nich není potřeba a je dokonce i nežádoucí. *„Sociální začlenění u Romů naposledy fungovalo za komunistů, buď budeš pracovat, nebo sedět. V dnešní době až přílišné benevolence je velká chyba to, že nemají motivaci pracovat, protože z dávek vyžijí mnohdy lépe než pracující lidé a to nejen proto, že se nekontrolovatelně množí.“*

Je i zřejmé, že za neuspokojivý stav romské otázky může stát jak nyní tak i v minulosti. Od roku 2006 funguje vládní agentura pro sociální začleňování. Působnost této vládní organizace je v místech problematických oblastí a ve vytváření strategických plánů pro zlepšení inkluze menšin do majoritní společnosti.

Další z otázek se týkala toho, jakou roli hraje majoritní společnost v sociálním začleňování. 16 respondentů odpovědělo, že tuto roli vnímají velice pozitivně.

Automaticky pak tato odpověď vylučuje předchozí otázky, poněvadž názorová náklonnost k příslušné problematice byla zcela nebo z větší části negativní. Dochází k jakému si uvědomění, kdy respondenti odpovídají i takto: „Chováme se jako přestárlý, znechucený a pedantní učitel k hyperaktivnímu dítěti. Myslím, že Romům se v ČR nežije dobře, protože lidé se zde i málo smějí.“

Je pravdou, že v každé době se úřady pokoušely vyřešit romskou otázku. I nyní jsou Romové vnímáni jako problém - navíc jako problém sociální. Komunistickému režimu se podařilo přivést Romy do skutečně anomické situace: původní hodnoty a normy byly nelítostně bourány, aniž by byly nahrazeny jinými. Proto i v dnešní době většina Romů postrádá vědomí sounáležitosti, vědomí společného původu a společných dějin. (Gabal, 1999) Podle předchozích odpovědí je tedy zřejmé, že nedostatek znalosti romské historie a tradic vede ke zkresleným představám. Také znalost dosidlování pohraničí je mezi místními lidmi značně nevyrovnaná. Velká část respondentů uvedla, že pojem znají, ale konkrétní popis situací z doby totalitního režimu a války udali pouze dva respondenti z celkového počtu 15, dva respondenti nezodpověděli tuto otázku vůbec.

14 dotazovaných odpovědělo, že média, která sledují, jsou internetové zpravodajství nebo televizní vysílání, 5 dotazovaných čte noviny a 2 respondenti poslouchají rozhlasové vysílání. Velká část dotazovaných je přesvědčena o důvěryhodnosti internetových zdrojů, pouze tři dotazovaní shledávají všechna média jako zcela nedůvěryhodná.

Prezentace Šluknovských nepokojů dle 16 respondentů byla v médiích zcela zkreslena, pouze jeden je přesvědčen o adekvátnosti všech zpravodajů. „*Média ukazovala přímé přenosy z demonstrací, takže to bylo dost důkladné.*“ Další z respondentů k tématu mediální prezentace událostí na Šluknovsku uvedl: „*Odpovídala tomu, jak přesně dnešní media prezentují, absolutně mě zklamaly deníky Mladé fronty Dnes, samé drama, špinění, lživé informace, které se časem vždy změní dle toho, jaká skutečnost zrovna vyjde na povrch.*“ Většina respondentů se názorem z médií necítí ovlivněna. Na otázku, zda znají z médií konkrétní jména, většina respondentů nenašla uspokojivou odpověď. Znali pouze podivuhodnou postavu

podvodníka a mystifikátora Lukáše Kohouta. Děčínský deník dne 29. října píše: „*Starosto, odstup, volá Kohout.*“ Pan Kohout v tomto článku napadá Varnsdorfského starostu Martina Louku za to, že nezvládl situaci „s nepřizpůsobivými“ a že kroky, které vede nyní proti nim, měl učinit již dávno. (Vanžura, 2011)

8. ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce „*Romská problematika na Šluknovsku ve světle archivních a publicistických zdrojů*“ bylo postihnout základní aspekty podněcující nepokoje a rasově motivované útoky. Obecný pohled na historii romského etnika, což bylo uvedeno na samém začátku této práce, lze vnímat jako předpoklad vedoucí k uchopení romské problematiky jakožto celku.

Oblast Šluknovska byla pro analýzu rasově motivovaných nepokojů vybrána záměrně, neboť se jedná nejenom z hlediska etnického, ale zároveň historického o region nesmírně zajímavý (např. poválečné dobrovolné či nucené osídlování této oblasti). Naší snahou bylo v komplexní rovině postihnout historický vývoj vztahů mezi Romy a majoritní společností (primární důraz byl přitom kladen na období dvacátého století), získané skutečnosti pak byly v podstatě aplikovány na konflikt soudobý. Díky tomu jsme byli schopni odhalit shodné rysy mezi nepokoji minulými a těmi, které jsou spjaty s přítomností. Ty jsou však o to závažnější, že média (v našem případě Děčínský deník) nebyla při mapování šluknovských nepokojů schopna zachovat objektivní nadhled a uchylovala se k prvoplánovému posuzování situace.

Druhou část bakalářské práce tvořil kvalitativní výzkum, identifikující prezentaci nepokojů z roku 2011 a vnímání ostatních případů s rasovým podtextem většinovou společností z regionu Šluknovska – coby rizikové pohraniční oblasti v Ústeckém kraji. Vzhledem k cíli a specifičnosti výzkumného souboru i výzkumného šetření, byl zvolen kvalitativní výzkum, metoda dotazování a techniku polostandardizovaného rozhovoru s otevřenými otázkami. Vzhledem k výsledkům práce, které poukazují na tendenci k stereotypům v postoji k sociálně vyloučeným Romům, by mělo být přihlédnuto ke sledování jiných zpravodajů a internetových zdrojů jednotlivých případů, kde hlavní roli mívá Rom.

Cílem bylo zodpovězení výzkumných otázek, týkající se vnímání romské minority v průběhu času i v reakci na nedávné události v roce 2011, jak starousedlíky, tak i

odbornou veřejností. Široká veřejnost očekává jisté změny v chování Romů, ba je dokonce vyžaduje, poněvadž dle zkoumaného vzorku respondentů, si jen malá část uvědomuje historické dopady v chování k této menšině. Dále přednes médií, hovořící o této problematice je z velké části zkreslená, jak dokázal Děčínský deník a analýza vládní Agentury pro sociální začleňování. Ve zkoumaném vzorku dotazovaných byla i značná část odborné veřejnosti v opozici se starousedlíky Šluknovského regionu. Rozdíl, v názorech na jednotlivé otázky, byl nepatrný. Možnost řešení, spatřuji, v kladení většího důrazu na informování a vzdělání rizikových skupin i široké veřejnosti o romské problematice. Doporučení, ohledně vnímání romské společnosti ve Šluknovském regionu, mám pouze takové, aby občané, ne jen ze Šluknovska, vyhledávali důvěryhodné zpravodaje nebo případy sledovali po delší dobu, než udělají ukvapené názory. Je důležité do řešení zapojit aktivně i romské obyvatelstvo a zároveň potlačit hlas radikálů a osob, které se pouze snaží o přízeň většiny.

Na základě výsledků bakalářské práce se může postupovat v dalším daleko podrobnějším zkoumání dané problematiky.

9. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- [1] ACTON, T.; GALLANT, D. 2000. *Romové: bydlení, soužití*. České vyd. 1. Praha: Svojtka, 2000. 48 s. ISBN 80-723-7249-1.
- [2] COHN, W.; JAKOUBEK, M. 2009. *Cikáni: bydlení, soužití*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. 61 s. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 57. ISBN 978-807-4190-087.
- [3] ČAPKA, F., SLEZÁK L. a VACULÍK, J. *Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, 2005, 359 p. ISBN 80-720-4419-2.
- [4] DAVIDOVÁ, E. *Romano drom: Cesty Romů: 1945-1990: změny v postavení a způsobu života Romů v Čechách, na Moravě a na Slovensku*. Vyd. 1. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995. 245 s. ISBN 80-7067-533-8.
- [5] DAVIDOVÁ, E., *Romové a česká společnost: hledání domova, porozumění a vzájemného soužití*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2001, 89 s. Studie (Národohospodářský ústav Josefa Hlávky). ISBN 80-238-7739-9.
- [6] GABAL, I. 1999. *Etnické menšiny ve střední Evropě: konflikt nebo integrace*. Vyd. 1. Praha : G plus G, 1999. 341 s. ISBN 80-86103-23-4.
- [7] GABAL, I. 2003. *Závěrečná zpráva k projektu Analýza soudobé migrace a usazování příslušníků romských komunit ze Slovenské republiky na území České republiky (č.j. OAMP-948/2003): pro odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky = Final report on project "Analysis of contemporary migration and settlement of the members of the Roma communities from Slovakia in the territory of the Czech Republic (ref. OAMP-948/2003) : for the Department of Asylum and Migration Policies of the Czech*

- Ministry of the Interior*. Vyd. 1. Praha: Mezinárodní organizace pro migraci, 2003. 151 s. ISBN 80-239-2206-8.
- [8] KAJANOVÁ, Alena. *Sociální práce s etnickými a menšinovými skupinami: etnické, marginální a rizikové skupiny*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2009, 103 s. ISBN 978-807-3941-819.
- [9] KENRICK, D.; PUXON, G. 2000. *Cikáni pod hákovým křížem: sborník z 6. setkání Hnutí R ve Zvláštní škole v Rakovníku 4. - 5. října 1996*. 1. české vyd. Překlad Ruben Pellar. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000. 179 s. ISBN 80-244-0048-0.
- [10] KOL, I. Šimíková ... a. *Mechanismy sociálního vyčleňování romských komunit na lokální úrovni a nástroje integrace: etnické, marginální a rizikové skupiny*. Vyd. 1. Brno: Barrister, 2004, 95-130 s. ISBN 80-736-4009-0.
- [11] LISÁ, H. 2000. *Romové: bydlení, soužití*. Vyd. 1. Praha : Socioklub, 2000. 126 s. ISBN 80-902-2608-6.
- [12] LISÁ, H. *Romové v České republice, 1945-1998: Dějiny. Současná situace. Kořeny problémů. Naděje společné budoucnosti*. Vyd. 1. Praha : Socioklub, 1999. 558 s. ISBN 80-902-2607-8.
- [13] MANN, A. B. 2001. *Romský dějepis: bydlení, soužití*. Vyd. 1. Praha : Fortuna, 2001. 48 s. ISBN 80-7168-762-6.
- [14] MARÁDOVÁ, Eva. *Multikulturní porozumění*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006, 44 s. ISBN 80-869-9182-2.
- [15] PIERSON, John. *Tackling social exclusion*. 2nd ed. London: Routledge, 2010. ISBN 02-038-6925-7.

- [16] ŘÍČAN, P. 1998. *S Romy žít budeme - jde o to jak: dějiny, současná situace, kořeny problémů, naděje společné budoucnosti*. 1. vyd. Praha : Portál, 1998. 143 s. ISBN 80-7178-250-5.
- [17] SPURNÝ, M. 2011. *Nejsou jako my: česká společnost a menšiny v pohraničí (1945-1960)*. Praha : Antikomplex, 2011. 373 s. ISBN 978-80-904421-3-9.
- [18] VODIČKA, Karel a Ladislav CABADA. *Politický systém České republiky: historie a současnost*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 351 p. ISBN 80-717-8718-3.
- [19] *Romové a historie: sborník z 6. setkání Hnutí R ve Zvláštní škole v Rakovníku 4. - 5. října 1996*. Ústí nad Labem: Hnutí R, 1996, 160 s. ISBN 80-902-1498-3.
- [20] *Romové - reflexe problému: soubor textů k romské problematice*. 1997. Vyd. 1. Praha : Pastelka, 1997. 106 s. ISBN 80-902-4390-8
- [21] HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2

SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

- [22] Česká republika. Zákon č 273/2001 Sb., *o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů*. In: Sbírká zákonů. Dostupné z WWW: <http://www.culturenet.cz/res/data/004/000489.pdf>
- [23] KRIŠTOF, R. *Závěrečná zpráva k projektu Analýza soudobé migrace a usazování příslušníků romských komunit ze Slovenské republiky na území České republiky (č. j. OAMP-948/2003)*. [online]. 2003 [cit. 2011-12-05]. Dostupný z WWW: http://aa.ecn.cz/img_upload/ea85d6c87301f0a7507b0e8d7b873b63/analyza_migrace_rom.pdf

- [24] Křížková, M., Analýza mediálního zobrazení Romů v českých médiích od začátku července 2011 do konce května 2012 online, dostupné z WWW: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/obraz-romu-v-mediich-je-stale-jednotvarny-uvadi-vyzkum>
- [25] Křížková, M., Analýza mediálního zobrazení Romů v českých médiích – představení výsledků, online, dostupné z WWW: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/obraz-romu-v-mediich-je-stale-jednotvarny-uvadi-vyzkum>.
- [26] POJEROVÁ, Š.; SVÁTEK, T.; BOJANOVSKÝ, M. Proč a jak dělat průzkumy spokojenosti. *Vzdělávání a rozvoj* [online]. 1999 [cit. 2009-10-15]. Dostupný z WWW: <http://www.expertis.cz/Infomarket/Poradenstvi/Proc-a-jak-delat-pruzkumy-spokojenosti>.
- [27] *Obyvatelstvo podle národnosti podle velikostních skupin obcí* [online]. [cit.2009-11-27]. Dostupný z WWW: [http://notes2.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/9200475FB6/\\$File/pvcr061.pdf](http://notes2.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/9200475FB6/$File/pvcr061.pdf) > .
- [28] Senát Národního shromáždění R. Čs. r. 1927. *Zákon o potulných cikánech*. [online]. [cit. 2012-05-15]. Dostupné z WWW: <http://www.vilim.cz/zakon-o-potulnychcikanech/>.
- [29] VONDRÁČEK, D. *Na divokém severu. Šluknovsko 2009 - 2011*[online]. 2012. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10327192109-na-divokem-severu-sluknovsko-2011-2012/>>

CITACE ARCHIVNÍCH ZDROJŮ

Státní okresní archiv Děčín

- [30] Oběžník č. 1273 sepsaný I. náměstem Josefem Seyerem, Ministerstvo sociálních věcí a zdravotnictví, Praha 10. září 1973)
- [31] Zápis - Městský Národní Výbor Varnsdorf, Bohuslav Andrlé, předseda aktivu a tajemník MěstNV, Varnsdorf,
- [32] Okresní národní výbor v Děčíně, 6. srpen 1947, bezpečnostní referent Sedláček v.r.
- [33] Oběžník č. 1289, KNV Ústí nad Labem, 22. Srpen, 1951
- [34] Záznam Státní národní bezpečnosti, velitelství Stanice Děčín, 25. října 1946

CITACE NOVINOVÝCH ČLÁNKŮ

Státní okresní archiv Děčín

Deník Bohemia

- [35] PAVLÍK, T., *Nepokoje ve Varnsdorfu*. Děčínský deník, Děčín, 2011, 5.9.
- [36] PROCHÁZKOVÁ, M., *Azylový dům ve Šluknově*, Děčínský deník, Děčín, 2011, 25.3.
- [37] ROČEK, F., *Extrémisté míří na Sever*, Děčínský deník, Děčín, 2011, 8.9.
- [38] STÍNIL, L., *Varnsdorf: demonstranti pověsili na místní úřad vlajku a věnec*, Děčínský deník, Děčín, 2011, 9.9.
- [39] STÍNIL, L., *Radnice: Před tvrdými zákroky jsme varovali*, Děčínský deník, Děčín, 2011, 2.10.
- [40] VANŽURA, A. *recept: Jak na nepřizpůsobivé?* Děčínský deník, Děčín 2011, 25. 8.

- [41] VANŽURA, A., „*Přepadení na ulici za bílého dne? Nic výjimečného.*“
Děčínský deník, Děčín, 2011, 25.8.
- [42] VANŽURA, A., Varnsdorf ohlídá více strážníků, Děčínský deník, 2011, 27.9.

10. KLÍČOVÁ SLOVA

Demonstrace

Diskriminace

Média

Národnostní menšina

Romové

11. PŘÍLOHY

PŘÍLOHA Č. 1:

1. Soubor

Profil dotazovaného (věk, povolání, popřípadě vztah k této oblasti)

2. Soubor – postoj: zájem/ nezám, pasivita – aktivista/extrémista

- a) Je pro Vás zajímavá otázka života menšin ve většinové společnosti? Čím, z jakého důvodu?
- b) Jaké informace o menšinách, konkrétně o Romech, Vás v mediích v poslední době nejvíce zaujaly?
- c) V jakých oblastech ČR podle Vás žije nejvíce Romů? Jakým způsobem to tyto oblasti/ města ovlivňuje?

3. Soubor – konkretizace, všeobecná znalost, vlastní zkušenost

- a) Máte zkušenost se spolupžitím s Romy? Můžete ji popsat?
- b) Jak vnímáte svůj pocit bezpečí v místě, kde žijete? Ovlivňuje vás např. delikventní či kriminální jednání v místě, kde žijete? Čím jsou, podle Vás, tyto jevy způsobeny?

4. Soubor – vnímání rozdílných postojů mezi majoritní a minoritní společností

- a) Jak vnímáte romskou menšinu obecně?
- b) Můžete popsat, co je sociální začlenění? Jaký názor máte na sociální začlenění/ začleňování Romů v ČR?
- c) Jak byste popsal/a roli „bílé“ většiny v sociálním začleňování?

5. Soubor- míra aktivity a zúčastnění v rozhodném období

- a) Jaký je Váš postoj/ názor na nepokoje na Šluknovsku v roce 2011? (připomenout události)
- b) Jaké ve Vás tyto nepokoje vyvolávaly pocity?
- c) Zúčastnil jste se některých demonstrací nebo pochodů v roce 2011? Z jakého důvodu, co bylo Vaší motivací pro účast?

6. Soubor – televize, noviny, internet – míra vlivu a znalosti z medií

- a) Jaká media sledujete?
- b) Která média považujete za důvěryhodná?
- c) Jakým způsobem byly nepokoje na Šluknovsku v těchto médiích popisovány? Odpovídal, podle Vás, tento způsob informování skutečnosti v místě?
- d) Ovlivnila Vás tato média v náhledu na situaci? Jakým způsobem ovlivnila média vaše stanovisko k nepokojům, popř. k romské menšině?
- e) Znáte nějaké osoby, které v této situaci vystupovaly do popředí (byly medializovány)? Jaký na ně máte názor?

7. Soubor – historie, příčiny

- a) Znáte pojem dosídlování pohraničí? Můžete popsat, jak k němu v historii docházelo?
- b) Z jakých příčin došlo, podle Vás, k nepokojům na Šluknovsku? Jsou tyto důvody ovlivněny časem? Jsou tyto důvody ovlivněny politickým pozadím? Jaké další vlivy (vnější, vnitřní) shledáváte na vzniku těchto událostí jako podstatné?

8. Soubor – znalost organizací, pracujících s Romy

- a) Popište jednu, či více, organizací pracujících s romskou menšinou, prosím.
- b) Jak hodnotíte práci těchto organizací?